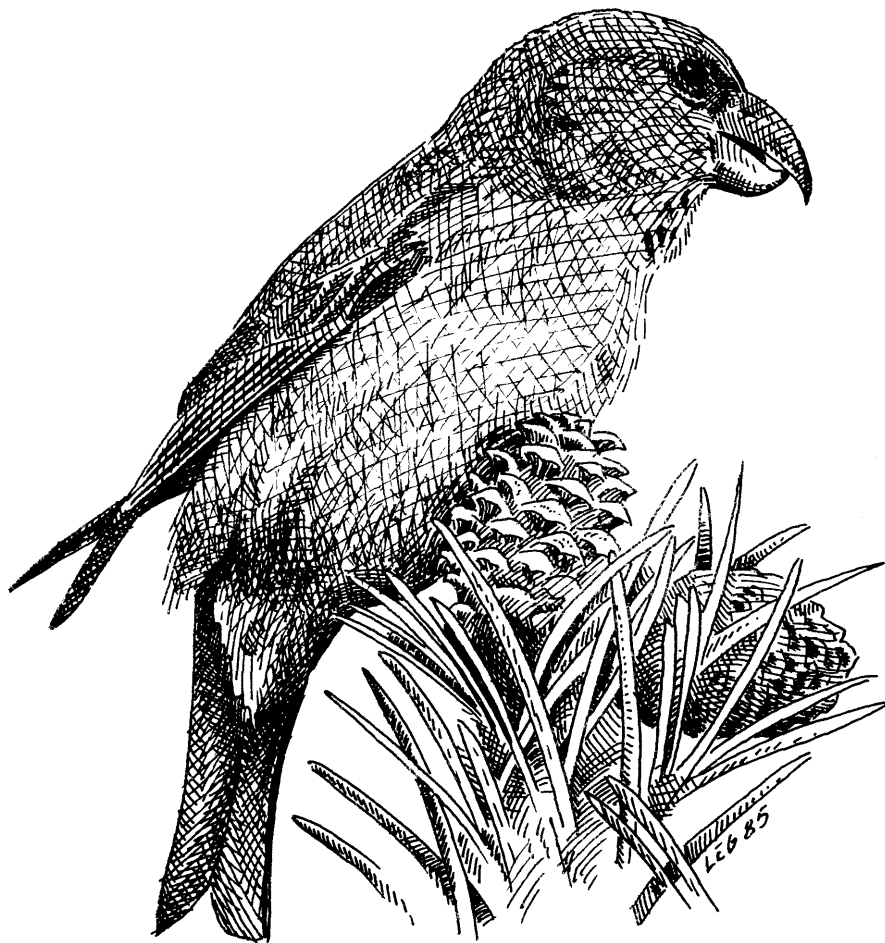

PIPLERKA

Årgang 15 - Nr. 1/2 1985

Organ for Norsk Ornitologisk Forening - Avdeling Vest-Agder

6. 6. 1985

Norges Ornitologiske Forening, Lista Lokallag tildelt naturvernpris:

Heder til ungdom og fugleregistrering

«Priser plukkes ikke fra trær, denne er derfor slik som den er: Strømlinjet eller plump. . . ? Valget faller på denne klump.» Med disse rimende linjer ble Vest-Agder Naturverns naturpris for -84 i går overrakt formann Tor Oddvar Hansen for Norsk Ornitologisk Forening, Lista Lokallag av

Bjørn Benjaminen, formann for Vest-Agder Naturvern. Prisen gikk til NOF, Lista Lokallag som heder for det verdifulle arbeidet som foreningen har gjort, og for å engasjere ungdom i slike aktiviteter.

— Lista Lokallag av Norges Ornitologiske Forening skal ha Vest-Agder Naturverns naturvernpris for det store arbeid de har nedlagt for å registrere fuglelivet i distriktet og for å formidle videre den viten de sitter inne med, sa formann Bjørn Benjaminen i Vest-Agder Naturvern da han grunnla hvorfor akkurat NOF, Lista Lokallag kom høyest opp på lista over potensielle prisvinnere.

At nettopp denne foreningen fikk utmerkelsen utdelt i ungdomsåret passet også fint, understreket Bjørn Benjaminen, siden foreningen for en stor del består av ungdom. — Å engasjere de unge i arbeid som dette er svært verdifullt, sa han. Også arbeidet med ringmerking og kartotek ble trukket frem, men den betydning det har hatt blant annet for offentlige instanser.

Så kom det store øyeblikket da prisen ble overlevert, og vist til det fremmøtte publikum. Ikke noen glitrende metallgjenstand, men en ganske alminnelig gråstein. Eller selvfølgelig, alminnelig for den ble plukket opp for å bli en unik naturvernpris! Steinen var montert på en treplate der overstående diki stod skrevet, den var selvsagt også utsmykket med Naturvernforbundets emblem, og «avsender».

Formann Tor Oddvar Hansen takket på vegne av NOF, Lista Lokallag for prisen, som vil være til inspirasjon i det videre arbeidet. —

RAPPORT FRA "KVÅSEN" 1984

Jan E. Berglihn, Trygve G. Olsen, Peder K. Knutson og
Tellef Vestøl

INNLEDNING

Som nevnt i rapporten fra Flekkerøya 1983 (Piplerka 2/3-84), ble det på vårparten 1984 startet opp med regelmessige trekk-tellinger på Plassen i Randesund, ytterst i Kvåsefjorden. Registreringene ble ledet av de samme personene som drev Flekkerøyprosjektet, samt Trygve G. Olsen. Ellers har vi i langt større grad enn på Flekkerøya hatt jevnt tilsig av andre lokale amatørornitologer. Dette gjelder særlig Geir Birkeland, Arild Johnsen, Sven Rislåa og Thor R. Tønnessen. Områdets lette tilgjengelighet er nok en vesentlig årsak til denne økte interessen.

BESKRIVELSE AV OMRÅDET

Registreringsområdet omfatter Torsøya og det innenforliggende fastlandet nord til og med Kvarenes, samt ytre del av Kvåsefjorden til så langt sør man kan se i fra fastlandet.

På våren og første del av høsten (til og med 6. oktober) ble tellingene foretatt fra en høyde sør-øst på fastlandet, kalt "Plassen". Resten av høsten ble det telt fra en annen høyde, "Toppen", ca 700 meter lenger vest. Herfra fikk vi langt bedre oversikt, uten at dette gikk merkbart ut over muligheten til å iakttå fugl ute på sjøen.

Det er i området ved telleplassene, samt i mindre grad ute på Torsøya, at den øvrige delen av fugleobservasjonene er gjort. Kvareneset ble ikke besøkt dette året, men antagelig vil vi prøve en ny telleplass her i 1985.

Furubevokste topper, små jordlapper og eik-dominert blandings-skog er typisk for området indre deler. Her finnes også et par små tjønner, omkranset av vier og pors. Disse tjønnene øver liten tiltrekning på fugl, men f.eks. heire er regelmessig sett fiskende og stokkand er funnet hekkende.

Midt mellom de to telleplassene er det et lite jorde, og i den ene kanten av dette jordet ligger ei tredje tjønn, Rundetjønn. Til dels store mengder småfugl kan iakttas i bjørketrærne og krattene rundt denne tjønna.

Nærmere sjøen er vegetasjonen dominert av røsslyng, med enkeltstående einere og rosekratt. På noen få lokaliteter finnes små forekomster av edelløvskog, i hovedsak lind, hvor bunnvegetasjonen er relativt rik.

Nedenfor "Plassen" er det noen større krattområder i tilknytning til to gamle hus.

Størsteparten av Torsøya er dekt av røsslyng, men midt på øya er det en dal hvor vegetasjonen er av en helt annen karakter. Tett løvskog omkranser et jorde, som i den østre delen er tilvokst med takrør. Dette takrørsområdet er omtrent 150 meter langt og 100 meter bredt. Den noe tørre bunnen forringer sivskogens ornitologiske verdi, men både siv- og rørsanger er blitt registrert her ved tidligere anledninger.

Helt sør på øya er det dessuten et granfelt.

Både på fastlandet og på Torsøya er det enkelte hus og hytter. Dog er det ingen fastboende på Torsøya.

BEMANNING OG FELTRUTINER

Kvåsen ble i første rekke dekket i helgene, men også andre fridager ble benyttet til tellingene. Bemanningen går ellers fram av tabell 1.

Tabell 1: Bemanning

A. Antall observasjonsdager (Totalt 105)

Måned:	J	F	M	A	M	J	J	A	S	O	N	D
Ant. dager:	1	5	11	19	15	8	10	11	9	13	2	1

B. Antall telle-timer (Totalt 430)

Måned:	J	F	M	A	M	J	J	A	S	O	N	D
Telle-timer:	-	-	49	83	65	38	47	48	41	51	8	-

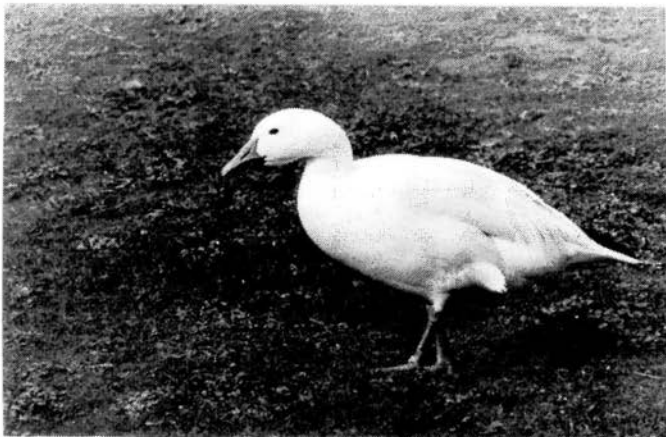
Under tellingene ble all trekkende fugl (unntatt måker) som ble sett i fra telleplassen, registrert. Både antall og retning ble notert.

På våren ble det satset på å registrere trekket både over land og over sjøen. Midt på sommeren ble det kun satset på vannfugl, mens høsten ble viet nesten utelukkende til trekket over land. Vannfuglresultatene fra høsten gir således et missvisende bilde av de faktiske forhold.

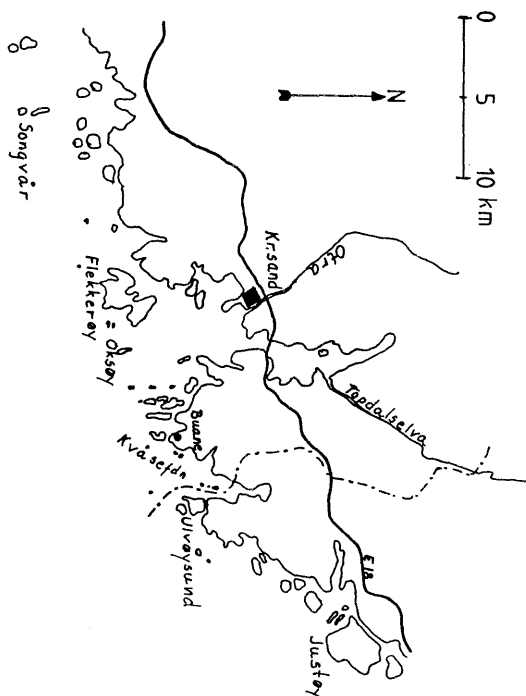
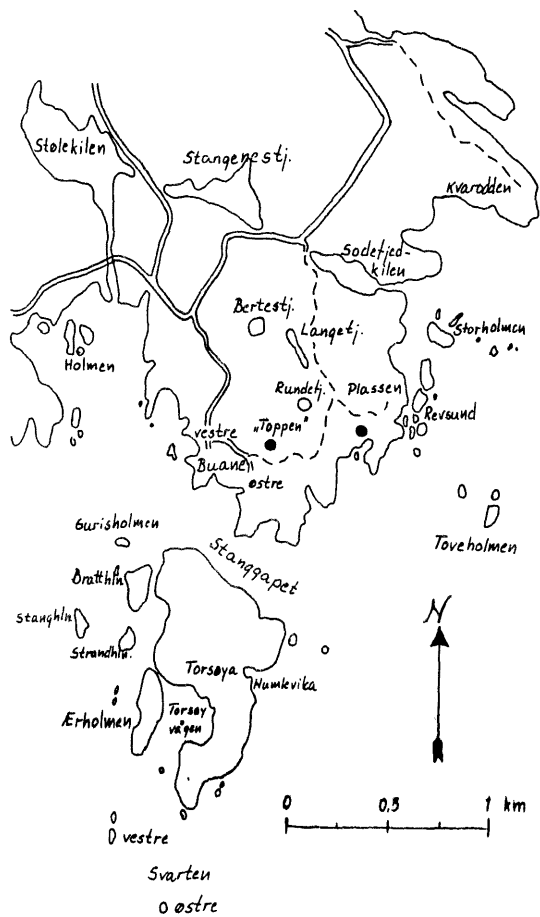
Registreringene tok som regel til ved soloppgang, og fortsatte utover formiddagen så lenge det var trekk av betydning. Kun ved få anledninger ble trekket registrert etter klokken tolv. Antall personer tilstede under tellingene varierte fra en til åtte, med et gjennomsnitt på tre personer.

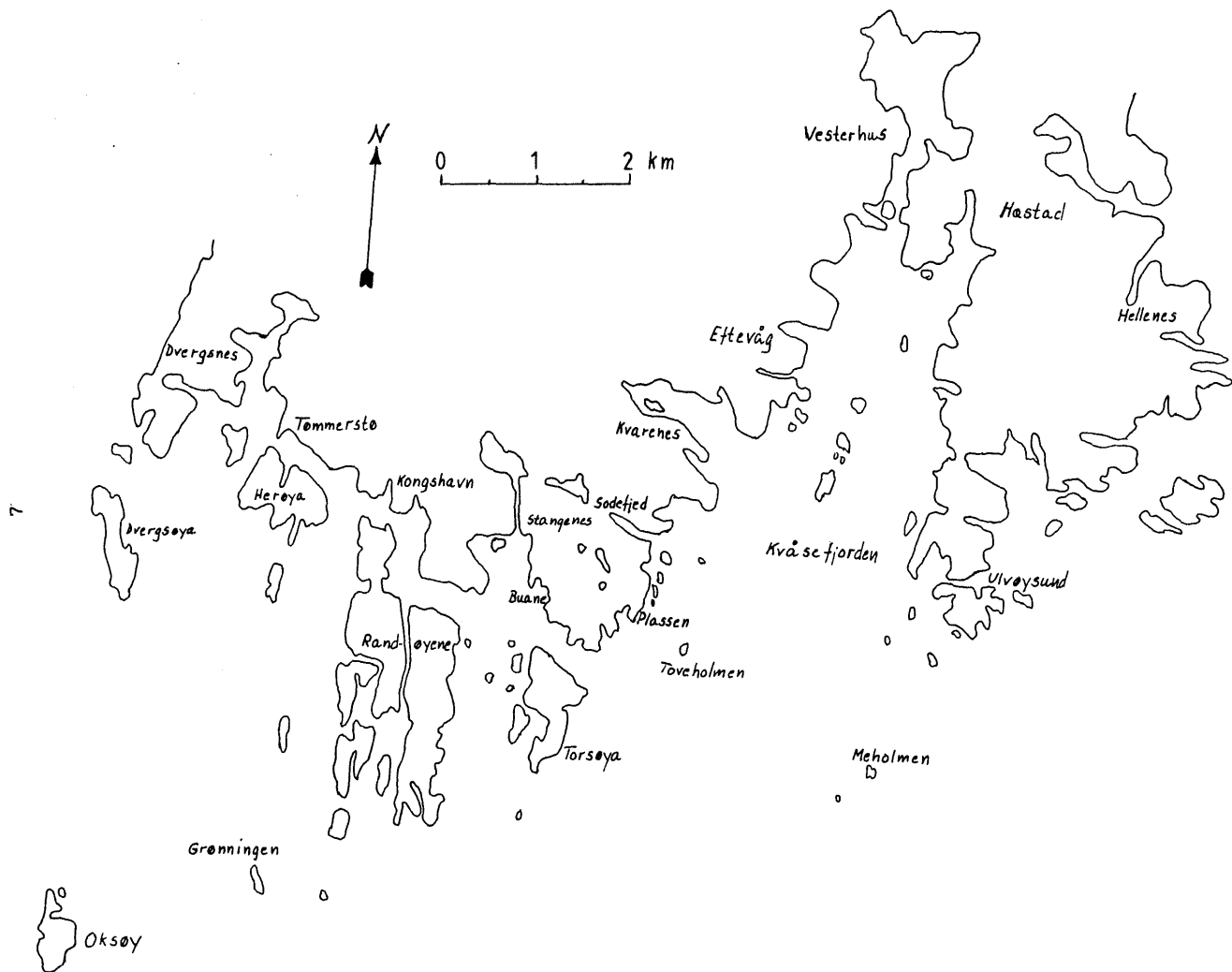
Etter endt telling satset vi ofte en time eller to i terrenget for å finne stasjonære og rastende fugler.

Torsøya ble dessverre dekket kun sporadisk pga. transportproblemer. Dette er synd, fordi de få turene vi har hatt ut til øya har vist at det her finnes en god del rastende småfugl.

Snøgås fra Slimbridge.
Foto: Arne Grønsund.

ARTSLISTE MED TREKKDATA FOR 1984

Nedenfor følger en oversikt over alle arter som er registrert i observasjonsområdet (observasjoner av NSKF-arter som ikke er ferdigbehandlet er utelatt). For arter som er notert på direkte trekk, er trekkdata for 1984 (og i noen tilfeller 1983) oppgitt. I 1984 ble det tilsammen talt opp 24200 trekkende fugl i vårseongen, og 90000 i høstsesongen. I løpet av året ble 194 arter registrert (NSKF-arter ikke medregnet). Høyeste artsantall ble oppnådd 26/5 med 85 arter.

Det alt vesentlige av observasjonsmaterialet er samlet inn gjennom trekkfuglprosjektet. Mange interessante, eldre observasjoner stammer fra Eldar Wrånes' manuskript om fuglelivet til bygdeboka for Randesund, som vi fritt har fått plukke fra. Våre takksigelser er herved uttrykt.

SMÅLOM

Vår: Tot. 242 ind. i per. 13/4 - 19/6, de aller fleste V.

Trekktopp 19/5 med 75 ind.

Høst: Tot. 4 ind. i per. 21/7 - 28/10 samt 1 ind. på sjøen 30/11.

STORLOM

Vår: Tot. 24 ind. i per. 13/4 - 19/6, nesten alle V.

Trekktopp 13/5 med 8 ind.

Høst: Tot. 5 ind. i per. 15/9 - 14/10.

ISLOM

Vår: 4 ind. V, hhv. 14/4, 6/5, 19/5 og 1/6.

Høst: 1 ubestemt gulnebb-/islom V 20/7.

1983: 1 ind V 14/5

Ubestemt_lom

Vår: Obs. fra 9/3. Tot. 91 ind. i per. 31/3 - 17/6, nesten alle V.

Bl.a. 28 ind. 19/5.

Høst: 5 ind V 13/10.

DVERGDYKKER

1 ind. Kvarenes 28/3 og 4/4 1976. (Bjørn E. Paulsen)

HORNDYKKER

Vår: 1 ind på sjøen 8/3. 2 ind. Ø 11/5.

GRÅSTRUPEDYKKER

Vår: Tot. 5 ind V, hhv. 24/4, 6/5, 11/5, 17/5 og 4/6.

Dessuten 1 ind. i full sommerdrakt på sjøen 21/4.

1983: 1 ind. V 3/12.

TOPPDYKKER

Vår: Tot. 8 ind. (4V, 4Ø) i per. 9/3 - 29/5, bl.a. 2Ø 28/4, 3V 29/5.

Ubestemt_dykker

Vår: 1 ind. 8/1, 1 ind. V 5/2, 1 ind. Ø 8/3.

Høst: 1 ind. Ø 27/10.

HAVHEST

Vår: Tot. 27 ind. i per. 18/4 - 17/6, de fleste V.
 Høst: 1 ind. V 20/7. 5 ind. V 23/7.

STORLIRE

1 ind. 12/9 1965. Ble observert fra Ulvøya. Trakk V i retning Meholmen og over Kvåsefjorden. (Eldar Wrånes)

GRÅLIRE

Vår: 1 ind V 19/5.
 Høst: 1 ind V 25/8.
 1983: 2 ind. V 30/10

HAVLIRE

Vår: 1 ind. Ø 9/6. 6 ind. V 13/6.
 Høst: 1 ind. V 20/7. 1 ind. V 16/8.

HAVSULE

Vår: Tot. 182 ind. i per. 31/3 - 19/6, nesten alle V.
 Bl.a. 17 ind. 19/5, 50 ind. 11/6.
 Høst: Tot. 2568 ind. i per. 6/7 - 28/10, så godt som alle V. Det meste av trekket foregikk i per. medio juli - medio august.
 Trekktopp 23/7 med 301 ind.

STORSKARV

Vår: Tot. 718 ind. i per. 5/3 - 15/6, de fleste V.
 Trekktopp 24/4 med 97 ind.
 Høst: Tot. 1317 ind. i per. 27/7 - 5/11, de fleste Ø.
 Trekktopper 16/9 med 330 ind. og 26/9 med 350 ind.

TOPPSKARV

Vår: 1 ind. V 29/4, 1 ind. Ø 1/5, 4 ind. V 17/6.

GRÅHEGRE

Vår: Obs. fra 25/2. Tot. 38 ind, hvorav 23 V, hovedtyngden ult. april.
 Høst: Tot. 56 ind, hvorav 47 V. 10 ind i en flokk 16/10. Obs. til 3/11.

KNOPPSVANE

Vår: Tot. 10 ind. i per. 6/3 - 5/5, de fleste Ø. (7 ind. i mars, 3 i mai) Dessuten 2 ubestemte svaner V 9/3.
 Høst: 2 ind. Ø 13/7.

SANGSVANE

Høst: 5 ind. V 21/12.

SÆDGÅS

Vår: 3 ind. Ø 24/4. 1 ind. Ø 12/5.
 1983: Flokk på 150 ind. V månedsskiftet mai/juni. (Eldar Wrånes)

KORTNEBBGÅS

Vår: 1 ind. V 12/5. 3 ind. V 19/5. Dessuten 670 gjess med hovedretning NØ 12/5, som sannsynligvis var kortnebbgjess.
 Høst: 9 ind. Ø 13/10. 75 ind. (trolig kortnebbgjess) V 29/9.
 1983: 400 ind. N i en flokk 7/5 var sannsynligvis kortnebbgjess.

GRÅGÅS

Vår: Tot. 333 ind. i per 5/3 - 23/4, de fleste V. Hovedtrekk medio april med trekktopp 13/4 da 214 ind. trakk. 14/4 såes flere flokker komme rett fra sør og dreie vestlig ved Ulvøya.

SNØGÅS

Vår: 1 ind. (hvit form) fløy V over Torsøya 26/5.

KANADAGÅS

Vår: 2 ind. Ø 1/5.

HVITKINNGÅS

Vår: 1 ind. V 1/5.

RINGGÅS

Vår: 17 ind. (lysbuket) V 25/5. 6 ind. V 27/5. 5 ind. Ø 9/6.
Høst: 1 ind. (mørkbuket) V 29/9.

GRAVAND

Vår: Tot. 76 ind. i per. 31/3 - 15/6, de fleste V. Maks. 17 ind 24/4.
Høst: 5 ind. V, 1 ind. Ø 9/8.

BRUNNAKKE

Vår: Tot. 15 ind. i per. 13/4 - 11/5, de fleste Ø. Bl.a. 10 ind 11/5.
Høst: 1 ind. V 11/8, 4 ind. Ø 16/9, 1 ind. Ø 22/9.

SNADDERAND

Vår: 1 ♂ V 16/4. Fløy sammen med 22 ærfugl.
2 ind Ø 1/5. Fløy sammen med en sjøorre.

KRIKKAND

Vår: Tot. 47 ind. i per. 7/4 - 12/5, de fleste Ø.
Trekktopp 30/4 med 35 ind. i en flokk!
Høst: 1 ind. 8/8. 8 ind. V 17/8.

STOKKAND

Vår: Tot. 113 ind. fra 31/3, de fleste Ø. Trekktopp 7/4 med 70 ind.
Høst: Tot. 10 ind. (6V, 4Ø) i per. 11/8 - 28/10.

STJERTAND

Vår: 1 ♂ V 13/4. 1 ♀ V 1/5. 6 ind. Ø 11/5.

KNEKKAND

Vår: 1 ♂ Ø 11/5. (Dreide inn Kvåsefjorden)

SKJEAND

Vår: 2 par Ø 28/4. 1 ind Ø 29/4.

TAFFELAND

Vår: 1 ♀ ved Torsøya 7/3 og 1/4.

TOPPAND

Vår: Tot. 8 ind. (4Ø, 4V) i per. 13/4 - 29/4.

BERGAND

Vår: 2 ind. V 22/4. 1♂, 2♀♀ V 25/5.

ÆRFUGL

Vår: Tot. 5401 ind. (3406 V, 1995 Ø). Hovedtrekk i april.
 Ingen markerte trekktopper (max 324 ind. 18/4).
 Høst: Tot. 421 ind. (288 V, 133 Ø), de fleste i juli.
 Av 319 kjønnsbestemte ind. var 291 ♀♀/ungfugler (91 %).

STELLERAND

Vår: 1 ♀ obs. i per. 18/2 - 14/3. Holdt seg sammen med ærfuglene.

SVARTAND

Vår: Tot. 1355 ind. (1013 V, 341 Ø). Hovedtrekk medio mai til medio juni. Trekktopp 31/5 med 398 ind.
 Høst: Tot. 138 ind. (82 V, 56 Ø). Ingen markerte trekktopper.

SJØORRE

Vår: Tot. 22 ind. (10 Ø, 12 V) i per. 14/4 - 17/6.
 Høst: 1 ind. V 1/9, 1 ind. V 29/9, 3 ind. V 20/10, 3 ind. Ø, 1 V 28/10.

HAVELLE

Vår: Obs. fra 25/2. Tot. 203 ind. i per. 13/4 - 11/6, de fleste V.
 Trekktopp 5/5 med 76 ind.
 Høst: 1 ind. V 28/10. 1 ind. Ø 3/11.

KVINAND

Vår: Tot. 144 ind., de fleste V. Best trekk primo april (max 22 ind. 31/3).
 Høst: 8 ind. V 13/10. 4 ind. V 28/10.

SILAND

Vår: Tot. 379 ind., de fleste V. Jevnt fordelt trekk, men best i overgangen april/mai (max 31 ind. 5/5).
 Høst: Tot. 83 ind., de fleste V. Trekktopp 13/10 med 35 ind.

LAKSAND

Vår: Tot 51 ind. (31 V, 20 Ø) i per. 7/3 - 26/5.
 Trekktopp 1/5 med 10 ind.
 Høst: 3 ind. V 29/9.

HAVØRN

1 ind. hadde tilhold i Kvåsefjorden vinteren 1966/67. Fleide ofte å sitte på nordsiden av Kvarenesfjorden. (Eldar Wrånes)

MYRHAUK

Høst: 1 ind. S 27/9, 2 ind. Ø 6/10, 1 ind. V 7/10, 1 ind. V 11/10,
 2 ind. V 15/10. Bortsett fra 1 ♂ 15/10 var alle hunnfargede.

HØNSEHAUK

Vår: 1 ind. obs. i februar. 1 ind. obs. 6/3.
 Høst: Tot. 13 ind. i per. 16/9 - 5/11, de fleste V. Trekktopp 7/10 med 3 ind. Dessuten ble 2 stasjonære ind. obs. i oktober.

SPURVEHAUK

Vår: 1 ind. N 1/4. 1 ind. Ø 15/4. 1 stasjonært ind. obs. 5-6/3.
 Høst: Tot. 964 ind. i per. 9/8 - 5/11, de aller fleste V. Hovedtrekk i oktober med topper 12/10 og 14/10 med hhv. 165 og 152 ind.
 (Vi håper å komme tilbake med en egen artikkel om spurvehauken)

MUSVÅK

Vår: 1 ind. N 1/4. 2 ind. N 22/4. 1 ind. obs. 17/4.
 Høst: Tot. 35 ind. (22 Ø, 13 V) i per. 23/9 - 5/11.
 Trekktopp 7/10 med 20 ind. Dessuten 1 ind. obs. 1/9.

FJELLVÅK

Høst: Tot. 55 ind. (45 V, 10 Ø) i per. 23/9 - 5/11.
 Trekktopp 21/10 med 16 ind.

Ubestemt_våk

Høst: Tot. 31 ind, de fleste V. Bl.a. 13 ind. 7/10.

KONGEØRN

1 ind. skutt ved Sodefjed (Eldar Wrånes)

FISKEØRN

Høst: 1 ind. obs. 28/7.

TÅRNFALK

Vår: 1 ind. V 14/4. 1 ind. Ø 16/4. 1 ind. V 23/4.
 1-3 ind. jevnlig obs. på Torsøya i per. 15/4 - 11/6.
 Høst: Tot. 26 ind. i per. 1/9 - 5/11, de fleste V.
 Trekktopp 23/9 med 8 ind.
 1-3 ind. jevnlig obs. på Torsøya i per. 8/9 - 20/10.

DVERGFALK

Vår: 1 ind. N 31/3. 1 ind. N 7/4. 2 ind. V 8/4. 1 ind. V 23/4.
 Høst: Tot. 11 ind. (9 V, 2 Ø) i per. 22/9 - 20/10. Maks. 3 ind. 23/9.
 Dessuten 1 ind. obs. på Torsøya ca 15/9.

LERKEFALK

Vår: 1 ind jaktet på piplerker 26/5.
 Høst: 1 juv V 7/10. 1 juv V 11/10. 1 juv V 14/10.
 Det kan ikke utelukkes at det dreier seg om ett og samme ind.

JAKTFALK

Høst: 1 ind S 20/8. 1 ♂ V 29/9.

VANDREFALK

Vår: 1 ♂ N 7/4. 1 ♂ jaktet på piplerker og fløy så V 23/4.
 Høst: 1 ind S 22/9. 2 ind S 27/9.
 1983: 1 ind Torsøya månedsskiftet april/mai. (Tor Slettebø)

Ubestemt_storfalk

Vår: 1 ind Ø 1/5.
 Høst: 1 ind S 11/10.

LIRYPE

Høst: 1 ind fløy S mot Torsøya 3/11.

ORRFUGL

Vår: 1 ♀ obs. 17/4. 1 ♂ spilte ved Flassen 24/4.

STORFUGL

Ikke obs. i 1984, men har tidligere optrådt regelmessig i området.

VANNRIKSE

Høst: 1 ind. hørt i Langetjønn 27/9.

MYRRIKSE

1983: Ferske fjærrester funnet i takrørskogen på Torsøya 13/5.

SOTHØNE

Er observert på Kvarenes. (Eldar Wrånes)

TJELD

Vår: Tot. 632 ind fra 5/3, de fleste V. Trekktopper 31/3 med 137 ind (hovedsaklig V) og 6/5 med 108 ind (hovedsaklig Ø).

Høst: Tot. 49 ind V, senest obs. 28/10.

1983: 1 ind så sent som 3/12.

AVOSETT

Vår: 1 ind V 31/3.

SANDLO

Vår: 1 ind 14/4

Høst: 1 ind 2/8, 1/9 og 22/9

HEILO

Vår: Tot. 16 ind i per. 8/4 - 6/5, de fleste V.

Høst: Tot. 61 ind i per. 25/7 - 27/9, de fleste V. Maks. 13 ind 8/8.

TUNDRALO

Høst: 3 ind V 29/7. 1 ind Ø 16/9

VIPE

Vår: Tot. 608 ind (356 V, 242 Ø) i per. 6/3 - 23/5. Trekktopper 6/3 med 172 ind (hovedsaklig V) og 7/4 med 244 ind (hovedsaklig Ø).

Høst: Tot. 68 ind (44 V, 24 Ø) i per. 21/7 - 15/10. Maks. 43 ind 13/10.

POLARSNIFE

Høst: 1 ind obs. ved Torsøya ca 15/9.

SANDLØPER

Høst: 1 ind N 29/7. 1 ind Ø 1/9

DVERGSNIFE

Obs. om høsten tidligere år (Eldar Wrånes)

FJÆREPLYTT

Vår: 10 ind obs. 5/2. 30 ind obs. i per. 7/4 - 22/4.

MYRSNIFE

Høst: Tot. 61 ind i per 21/7 - 27/9, de fleste V. Maks. 45 ind 16/8.

BRUSHANE

Høst: 2 ind V 7/8. 2 ind V 9/8. 1 ind V 11/8

ENKELTBEEKKASIN

Vår: Tot. 5 ind i per. 17/4 - 23/5. I takrørskogen på Torsøya ble opptil 15 ind obs. i per. 15/4 - 29/4.
 Høst: 1 ind Ø 11/10
 1983: 56 ind i en flokk på Torsøya 29/4. Hele flokken fløy V.

RUGDE

Meget vanlig i området. Obs. fra 10/3.

LAPPSPOVE

Vår: 1 ind V 29/4
 Høst: 2 ind V 2/8. 1 ind V 7/8

SMÅSPOVE

Vår: Tot. 147 ind i per. 5/5 - 17/5, de fleste V. Trekktopp 11/5 med 134 ind. Dessuten 1 ind obs. 26/5.
 Høst: 2 ind Ø, 1 ind V 10/8

STORSPOVE

Vår: Tot. 1204 ind i per. 7/4 - 1/5, nesten alle Ø. Trekktopp 23/4 og 24/4 med hhv. 295 og 853 ind. Dessuten 132 ubestemte spover i per. 16/4 - 12/5, nesten alle Ø. 17-19/6 ble de første ind. på høsttrekk registrert (2 V).
 Høst: Tot. 49 ind i per. 6/7 - 1/9, de fleste V. Dessuten 50 ubestemte spover i per. 20/7 - 1/9, de fleste V.
 1983: 1425 ind Ø 30/4.

SOTSNIFE

Høst: 1 ind V 27/7. 1 ind V 16/8. 1 ind V 17/8

RØDSTILK

Vår: Tot. 8 ind i per. 30/4 - 13/6, de fleste V.
 Høst: Obs. fra 13/7. Tot. 11 ind i per. 25/7 - 25/8, de fleste V.

GLUTTSNIFE

Vår: Tot. 45 ind i per. 30/4 - 17/5, de fleste Ø. Maks. 35 ind 30/4.
 Høst: Obs. i per. 13/7 - 25/8. Tot. 58 ind på direkte trekk i per. 25/7 - 17/8, de fleste V. Maks. 28 ind 9/8.

SKOGSNIFE

Vår: 1 ind hørt 4/5
 Høst: 1 ind obs. 25/7. 1 ind obs. 7/8

GRØNNSTILK

Høst: 1 ind obs. 27/7. 3 ind V 7/8. 2 ind V 8/8

STRANDSNIFE

Vår: Obs. fra 24/4
 Høst: Obs. i per. 19/7 - 22/9. Tot. 7 ind V i per. 28/7 - 10/8.

STEINVENDER

Vår: 1 ind Ø 26/5

POLARJO

Vår: 1 ind (lys fase) trakk V 19/5, en dag med sterk sørlig vind.

TYVJO

Vår: 2 ind V 17/5. 2 ind V 19/5. 1 ind obs. 1/6.
Høst: 1 ind V 20/7

FJELLJO

Høst: 1 ind V 11/10

Ubestemt småjo

Vår: Tot. 20 ind i per. 11/5 - 11/6, de fleste V.
Høst: Tot. 8 ind i per. 20/7 - 16/8, de fleste V.

STORJO

Vår: 1 ind V 24/4 og 29/5. 14 ind V 10/6. 1 ind V 11/6. 1 ind V, 1 Ø
13/6. 1 ind S 15/6
Høst: Tot. 151 ind i per. 13/7 - 15/9, så godt som alle V.
Maks. 19 ind 27/7, 18 ind 10/8, 20 ind 16/8

DVERGMÅKE

1 juv Torsøya 5/9 1973 (Tor Slettebø)

HETTEMÅKE

Vår: 700 ind Ø 7/4. (Forøvrig har vi ikke notert trekkdata for måkene, da det krever flere observatører enn vi normalt har.)

FISKEMÅKESILDEMÅKEGRÅMÅKESVARTBAK

} Alle artene er vanlige hekkefugler i området, og sees hele året, bortsett fra sildemåka, som i 1984 ble obs. i per. 7/3 - 8/9.

KRYKKJE

Vår: 400 ind V 2/1. Ellers tot. 48 ind i per. 5/3 - 13/6, alle V.
Høst: 21 ind V i per. 19/7 - 25/7. 6 ind V i per. 20/10 - 28/10.

SPLITTERNE

Vår: 2 ind V 13/6
Høst: 1 ind Ø 20/7

MAKRELLTERNE

Vår: Tot. 341 ind i per. 23/4 - 25/5, de fleste V. Trekktopp 6/5 med 211 ind. (Bare få ind er artsbestemt, men de ubestemte ternene antas å være overveiende makrellterner.)
Høst: Tot. 63 ind, de fleste V. Dessuten 121 ubestemte terner, også disse for det meste V. Senest obs. 8/9 (ubestemt).

RØDNEBBTERNE

Vår: 3 ind Ø 27/4. Obs. 30/4-1/5. 2 ind obs. 26/5.

DVERGTERNE

Vår: 1 ind V 4/6

ALKE

Vår: 1 ind 5/2. 1 ind Ø 26/5
Høst: 1 ind 21/12

LOMVI

Vår: Jevnlig obs. i januar - mars. 1 ind 26/5
 Høst: 15 ind 21/12

Ubestemt_alkefugl

Vår: Tot. 43 ind i per. 5/3 - 13/6, de fleste V.
 Høst: Tot. 340 ind i per. 21/7 - 28/10, de fleste Ø. Maks 212 ind 15/9.
 (For en stor del "bestemt" til ubestemt alke/lomvi.)

TEIST

Vår: 1 ind 25/2. Tot. 13 ind i per 13/4 - 19/6, de fleste V.
 Høst: 1 ind V, 1 Ø 19/7. 1 ind V 20/7. 1 ind V 9/8

ALKEKONGE

Vår: 10 ind 5/2. 2 ind Ø 29/4
 Høst: 2 ind V 27/9. 188 ind V 28/10. 40 ind på sjøen 21/12
 1983: 294 ind V 30/10

LUNDE

Vår: 33 ind V 2/1
 Høst: 1 ind Ø 20/7
 1983: 9 ind V i per. 29/10 - 6/11

BYDUE

Spredte obs. i april og juni - oktober. Dreier seg muligens om tamduer.

SKOGDUE

Vår: 2 ind V 17/4
 Høst: 1 ind V 7/8. 2 ind V 28/9. 1 ind Ø 11/10. 4 ind V 15/10.
 1 ind V 28/10

RINGDUE

Vår: Tot. 329 ind (207 V, 114 Ø) i per. 7/4 - 25/5. Maks. 95 ind 12/4.
 Høst: Tot. 21352 ind, nesten alle V. Hovedtrekk medio-ultimo oktober.
 Toppdager: 5000 ind 13/10, 5959 ind 27/10.
 Trakk best på kalde morgener, gjerne med vestlig vind.

TYRKERDUE

Vår: 1 ind 8/4. 1 ind 24/4. 1 ind 5/5
 Høst: 1 ind Ø 7/10

TURTELDUE

Høst: 1 ind Ø 28/7

GJØK

Vår: Obs. fra 5/5, med opptil 8 ind (26/5)

HUBRO

Tidligere hørt ved Sodefjed (Eldar Wrånes)

KATTUGLE

Vår: 1 ind 8/4. 1 ropende ♂ 26/5
 Høst: 1 ind 27/9

HORNUGLE

1 par hekket på holme ved Kvarenes i museåret 1981. (Eldar Wrånes)

JORDUGLE

Høst: 1 ind Torsøya 26/9
1983: 1 ind Torsøya 7/5

PERLEUGLE

1983: Hørt ropende om våren

NATTRAVN

Registrert ved Kvarenes. (Eldar Wrånes)

TÅRNSEILER

Vår: Obs. fra 17/5. Tot. 94 ind i per. 23/5 - 15/6, de fleste Ø.
Høst: Tot. ca 1300 ind, de fleste V. Maks. ca 1000 ind 27/7. Obs til 8/9

ISFUGL

1 ind ved Kvarenes vinteren 1975/76. (Bjørn E. Paulsen)

VENDEHALS

Vår: Obs. fra 29/4
Høst: 1 ind 16/8

GRÅSPETT

Høst: 2 ind 15/9. 1 ♂ 11/10
1983: 2 ind obs. om sommeren.

GRØNNSPETT

Vår: Obs. i mars/april
Høst: 1-2 ind jevnlig obs. fra 13/7 (2 ind) til 21/12.

SVARTSPETT

Vår: 1 ind 9/3. 1 ind 18/4
Høst: 1 ind obs. i per. 17/8 - 14/10

FLAGGSPETT

Høst: 1 ind 10/8. 1 ind 11-14/10 og 28/10

HVITRYGGSPETT

Vår: 1 par 19/4. 1 ♂ 19/5
Høst: 1 ind 25/7

DVERGSPETT

Vår: 1 ♂ 25/2. 1 ind 22/4. 1 ♂ 4-5/5
Høst: 1 ind obs. regelmessig i per. 19/7 - 16/10

TRELERKE

Høst: 1 ind V 15/10. 1 ind V 16/10

SANGLERKE

Vår: Tot. 329 ind (145 Ø, 126 V) fra 4/3. Maks 80 ind 7/4.
Høst: Tot. 115 ind, hvorav 73 V. Trekktopp 16/10 med 28 ind.

SANDSVALE

Høst: 1 ind Ø 17/8. 1 ind Ø 8/9. 1 ind Ø 16/9

LÅVESVALE

Vår: Tot. 184 ind (93 V, 81 Ø) i per. 1/5 - 15/6. Maks. 90 ind 23/5.
 Høst: Tot. 581 ind, hvorav 413 Ø. Maks. 89 ind 15/10. Obs. til 16/10.

TAKSVALE

Vår: Tot. 42 ind i per. 12/5 - 4/6, de fleste Ø. Maks. 42 ind 4/6.
 Høst: Tot. 112 ind, de fleste V. Obs. til 8/9.

TREPIPLERKE

Vår: Obs. fra 4/5. Tot. 24 ind i per. 5/5-23/5, flest V.
 Høst: Tot. 554 ind (309 Ø, 232 V). Maks. 171 ind 8/9. Obs. til 12/10.

HEIPIPLERKE

Vår: Tot. 649 ind (398 V, 212 Ø) i per. 31/3 - 6/5. Maks. 113 ind 7/4.
 Høst: Tot. 9150 ind (5587 Ø, 3355 V). Trekktopp 22/9 med 2679 ind.
 Obs. til 5/11.

LAPPIPLERKE

Høst: 1 ind V 15/10

SKJÆRPIPLERKE

Vår: Obs. fra 2/1. Tot. 32 ind (18 V, 11 Ø) i per. 5/3 - 18/4.
 Høst: Tot. 17 ind (10 Ø, 7 V), jevnt fordelt i telleperioden.

GULERLE

Vår: Tot. 11 ind i per. 23/4 - 31/5, de fleste V. To ind er bestemt
 til underart, nemlig 1 engelsk gulerle Ø 4/5 og 1 særlig Ø 17/5.
 Høst: Tot. 62 ind, de fleste V. Maks. 17 ind 20/8. Obs. til 8/9.

VINTERERLE

Vår: 1 ind Ø 7/4. 1 ind V 12/4
 Høst: Tot. 29 ind i per. 15/9 - 28/10, nesten alle V. Trekktopper
 15/10 og 16/10, begge dager med 5 ind.

LINERLE

Vår: Tot. 258 ind fra 7/4, de fleste V. Hovedtrekk i 2. halvdel av
 april. Trekktopp 12/4 med 42 ind.
 Høst: Tot. 2513 ind, nesten alle Ø. Hovedtrekk i 1. halvdel av sep-
 tember. Trekktopp 8/9 med 938 ind. Obs. til 28/10.

SIDENSVANS

Høst: Tot. 51 ind V i per. 12/10 - 5/11. Trekktopp 28/10 med 46 ind.

FOSSEKALL

Vår: 1 ind 5/2 og 9/3. Holdt til i bekken fra Runde- og Langetjønn.

GJERDESMETT

Observervert jevnlig både vinter, vår og høst.

JERNSPURV

Vår: Ubetydelig trekkaktivitet (14 ind) fra 7/4.
 Høst: Tot. 92 ind (41 V, 36 Ø) i september. Obs. til 5/11.

RØDSTRUPE

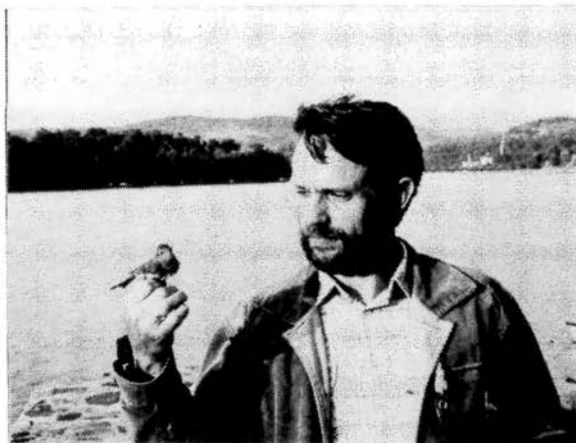
Meget vanlig det meste av året. Fler ind overvintret i 1983/84.

Lappiplerke,
Gamvik, Finnmark -82.
Foto: Atle H. Qvale.

Gjerdesmett,
Røst, august -72.
Foto: Jan Michaelssen.

Første og eneste
rødstrupe ringmerket
av "formann" Knutsen
(Bernt Kåre), Ronekilen,
Mandal.
Foto: Hallvard Vinje.

NATTERGAL

Vår: 1 sy. ♂ Torsøya 9-10/6

BLÅSTRUPE

Høst: 1 ind ved Rundetjønn 20/8

SVARTRØDSTJERT

Vår: 1 ♀ Torsøya 15/4 og 17/4. 1 par Plassen 22/4 (ad ♂)
1 sy. ♂ (2K) Plassen 23/4. 1 sy. ♂ Plassen 27/4

RØDSTJERT

Spredte obs. vår og høst. Første obs. 16/4 (1♂). Siste obs. 8/9.

BUSKSKVETT

Fåtalig i trekketidene, flest om høsten. Obs. fra 17/5 til 15/9.

SVARTSTRUPE

Vår: 1 sy. ♂ Plassen 8/4

STEINSKVETT

Vanlig hekkefugl. Obs. fra 15/4 til 22/9. 17/5 ble 50 ind obs.v/Plassen

RINGTROST

Vår: 1 ♂ 15/4. 2 ind 17/4. 1 ind 18/4 og 19/4. 1 ind 24/4.
1 sy. ♂ Langetjønn 4/5. 1 ♀ 12/5
Høst: 1 ♂ Toppen 13/10

SVARTTROST

Meget vanlig hele året. Ubetydelig direkte trekk.

GRÅTROST

Vår: Tot. 136 ind i per. 9/3 - 17/5, de fleste Ø.
Høst: Tot. 1023 ind (519 Ø, 480 V). Trekktopp 27/10 med 635 ind.

MÅLTROST

Meget vanlig, lite direkte trekk obs. Obs. fra 7/4 til 5/11.

RØD Vingetrost

Vår: Overvintret. Direkte trekk ikke obs.
Høst: Tot. 3646 ind (1962 V, 1286 S). Trekktopper 11/10 med 2200 ind
og 12/10 med 939 ind.

Duetrost

Vår: Tot. 48 ind i per 31/3 - 24/4, de fleste Ø. Trekktopp 7/4 med
30 ind. Dessuten 1 ind obs 28/4.
Høst: Tot. 140 ind (84 V, 56 Ø) i per. 29/9 - 3/11. Maks. 60 ind 6/10.

Sivsanger

Vår: 1 sy. ind i krattet rundt Rundetjønn 25/5
1979: 1 sy. ind Torsøya 12/6 (Einar Hansen)

Rørsanger

1979: 3 sy. ind Torsøya 12/6 (Einar Hansen)

Gulsanger

Vår: 1 sy. ♂ Rundetjønn 19/5 og 23/5

HAUKSANGER

Vår: 1 ♀ Torsøya 1/5
 Høst: 1 juv ved Rundetjønn 16-17/8

MØLLER

Observert regelmessig fra 12/5 til 8/9. Antakelig hekket 2 par i området. Hekking registrert 29/7 (par med 1* juv).

TORNSANGER

Flere par holdt til i området. Obs. fra 24/4 til 23/9.

HAGESANGER

Vanlig. Obs. fra 23/5 til 1/9.

MUNK

Vanlig. Obs. fra 18/4 til 3/11.

BØKSANGER

Vår: 1 sy. ♂ ved Rundetjønn 26/5.

GRANSANGER

Vår: 1 ind Sodefjed 19/4. 2 ind 24/4. (1 ub. løv/gransanger 17/4).
 Høst: 1 ind obs. i per. 22/9 - 7/10.

LØVSANGER

Meget vanlig. Obs. fra 24/4 til 22/9.

FUGLEKONGE

Vanlig hele året.

GRÅFLUESNAPPER

Relativt vanlig. Obs. fra 17/5 - 25/8.

SVARTHVIT FLUESNAPPER

Vanlig. Obs. fra 1/5 til 17/8.

STJERTMEIS

Minst 1 hekkende par. Reiret funnet 16/4. Tiggelyder hørt 25/5.

LØVMEIS

Regelmessig, men fåtallig hele året.

GRANMEIS

Vanlig hele året.

TOPPMEIS

Minst to par holdt til i området. Par med 2-3 juv obs. i juli.

SVARTMEIS

Vanlig hele året. Ingen trekkaktivitet bortsett fra 15 ind V 8/10.

BLÅMEIS

Vår: Ingen trekkaktivitet.
 Høst: Tot. 136 ind (65 ♂, 57 ♀). Maks. 30 ind 27/9.

KJØTTMEIS

Vår: Ingen trekkaktivitet.

Høst: Ubetydelig trekkaktivitet (39 ind, de fleste V). Bl.a. 11 ind 27/9

SPETTMEIS

Flere par holdt til i området.

TREKRYPER

Vanlig hele året.

TORNSKATE

Vår: 1 ♀ Plassen 25/5. 1 sy. ♂ Torsøya 26/5. 1 ind 31/5

Høst: 1 juv 11/8. 1 ind 12/8. 2 juv 16-17/8.

VARSLER

1983: 1 ind 28/10

NØTESKRIKE

Vanlig hele året. Ingen trekkaktivitet registrert.

NØTESKRIKE.

SKJÆRE

Flere par hekket i området.

KALIE

Vår: Tot. 18 ind 0 i per. 17/3 - 12/5.

Høst: Tot. 363 ind i per. 12/10 - 5/11, nesten alle V. Trekktopper 12/10 med 71 ind, 14/10 med 96 ind og 16/10 med 66 ind.

KORNRÅKE

Vår: Tot. 14 ind (8 Ø, 4 N, 2 V) i per. 7/4 - 23/5.

Høst: 1 ind V 13/10. 4 ind V 14/10

KRÅKE

Vår: Tot. 517 ind (249 Ø, 222 V). Mye lokaltrafikk ?

Høst: Tot. 1139 ind, de fleste V. Trekktopper 14/10 med 255 ind og 15/10 med 257 ind.

Svartkråke

Vår: 1 ind Ø 1/4

Høst: 1 ind V 14/10. Dessuten 2 ub. korn-/svartkråker V 12/10.

RAVN

Vår: 1 ind 24/4

Høst: 1 ind 12/10. 1 ind 3/11

STER

Vår: Tot. 6400 ind (4029 Ø, 2296 V) i per. 5/3 - 23/5. Hovedtrekk primo-medio april. Trekktopp 7/4 med 1897 ind. Dessuten et snev av ungfugltrekk 15-19/6 med 153 ind, de fleste V.

Høst: Tot. 2254 ind, de fleste V. Trekktopp 13/10 med 1302 ind.

GRÅSPURV

Vanlig ved bebyggelsen.

PILFINK

Høst: 3 ind på Torsøya 27/9.

BOKFINK

Vår: Tot. 384 ind i per. 8/3 - 6/5, de fleste Ø. Maks. 187 ind 7/4.
 Høst: Tot. 5127 ind (3561 Ø, 1481 V). Trekktopp 23/9 med 2368 ind.

BJØRKEFINK

Vår: Tot. 7 ind fra 13/4.
 Høst: Tot. 4247 ind (3635 Ø, 579 V). Trekktopp 29/9 med 4129 ind.

Ubestemt bok-/bjørkefink

Høst: Tot. 6092 ind (5572 Ø, 427 V). (Trekktopp 6/10 med 3882 ind.)

GRØNNFINK

Vår: Tot. 52 ind (28 V, 19 Ø). Hovedtrekk i april.
 Høst: Tot. 778 ind, de fleste V. Trekktopp 15/10 med 350 ind.

STILLITS

Høst: 1 ind V 11/10. 1 ind V 12/10. 1 ind V 16/10
 1983: 3 ind V 6/11

GRØNNSISIK

Vår: ca 200 ind V 8/1. Ellers ingen trekkaktivitet.
 Høst: Tot. 10342 ind (6815 Ø, 3392 V). Trekktopper 16/9 med 2448 ind
 og 23/9 med 2344 ind.

TORNIRISK

Vår: Tot. 357 ind fra 7/4, de fleste V. Trekktopp 22/4 med 150 ind.
 Høst: Tot. 382 ind (212 V, 137 Ø). Maks. 102 ind 28/9. Obs til 28/10.

BERGIRISK

Vår: ca 100 ind V 8/1. Tot. 76 ind fra 7/4, de fleste Ø. Trekktopp
 7/4 med 27 ind. Forøvrig ble minst 2 par obs. i mai/juni.
 Høst: Tot. 359 ind (230 V, 129 Ø). Maks. 75 ind 7/10. Obs. til 5/11.

GRÅSISIK

Vår: ca 100 ind V 8/1. Ellers bare spredte obs., bl.a. 1 par Sode-
 fjed 5/5, og 1 par Buane 12/5.
 Høst: Tot. 3136 ind (2152 V) fra 7/10. Trekktopper 28/10 med 1199 ind
 og 3/11 med 948 ind.

POLARSISIK

Høst: 1 ind V 27/10, i en flokk med gråsisik.

GRANKORSNEBB ogFURUKORSNEBB

Vår: 1 ub. ind 5/2. 2 ub. ind V 5/3. 16 ub. ind Ø 31/5.
 Høst: Tot. 6566 ind, de fleste V. 50 av disse er bestemt til furu-
 korsnebb. Resten er sannsynligvis hovedsaklig grankorsnebb.
 Hovedtrekket begynte 27/9 og kulminerte 16/10 med 2150 ind.

ROSENFINK

Hekket ved Plassen. 1 sy. ♂ obs. fra 25/5. 1 ♀ obs. fra 31/5. Sann-
 synligvis ble 2 sy. ♂♂ obs. 26/5. Par med 4 jøv obs. 21/7. Sist obs.
 25/7.

KONGLEBIT

Høst: 1 ind V 8/10 og 14/10. 3 ind V 28/10. 4 ind V 3/11.
 25 ind V + 1 ind obs. 5/11

DOMPAP

Vår: Endel spredte obs, senest 1 ind Sodefjed 11/6.
 Høst: Tot. 384 ind i per. 28/9 - 5/11, de fleste V.
 Trekktopp 15/10 med 111 ind.

KJERNEBITER

Vår: 1 ind Sodefjed 26/5
 Høst: 1 ind obs. 14-15/10

LAPSPURV

Vår: Tot. 17 ind (ingen dominerende trekkretning). 2 ind N 9/3 !
 Resten i per. 8/4 - 1/5.
 Høst: 1 ind V 1/9. 2 ind Ø 23/9. 9 ind V 27/9. 1 ind V 28/9

SNØSPURV

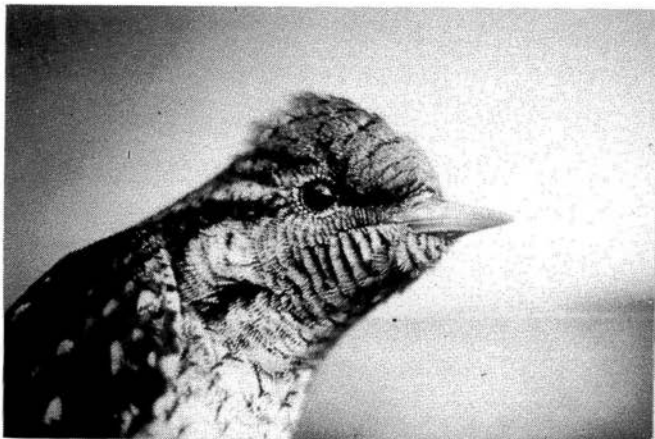
Vår: Tot. 52 ind i per. 6/3 - 31/3, de fleste V. Maks. 23 ind 31/3.
 Høst: Tot. 7 ind i per. 27/9 - 28/10, flest V. 1 ind obs. 19/12.

GULSPURV

Vår: Tot. 26 ind (11 Ø, 7 V). Maks. 9 ind 7/4.
 Høst: Tot. 132 ind (64 V, 64 Ø), de fleste i per. ultimo september
 til medio oktober.

SIVSPURV

Vår: Tot. 39 ind (16 V, 15 Ø) fra 31/3. Trekktopp 7/4 med 11 ind.
 Høst: Tot. 421 ind (290 Ø, 120 V). Trekktopper 28/9 med 92 ind, og
 29/9 med 84 ind. Obs. til 28/10.

Vendehals, foto: Jan Michaelsen.

Tusen takk til Jan for de mange fine bilder du har
 lånt oss.

Tabell 2: De mest tallrike arter på Kvåsen 1984

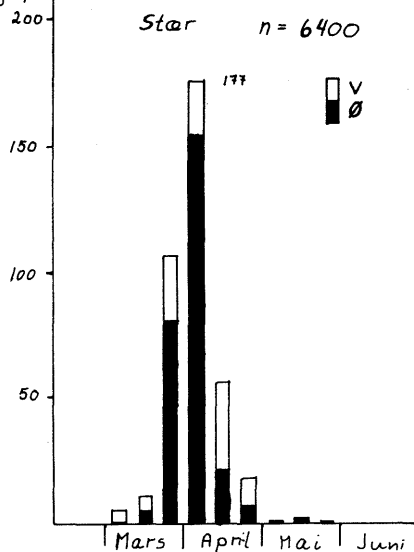
<u>Vår:</u>		<u>Høst:</u>	
1. Stær	6400	1. Ringdue	21352
2. Ærfugl	5401	2. Bok/Bjørkefink	15466
3. Svartand	1355	3. Grønnsisik	10342
4. Storspove	1204	4. Heipiplerke	9150
5. Storskarv	718	5. Loxia spp.	6566
6. "Kortnebbgås"	674	6. Rødvingetrost	3646
7. Heipiplerke	649	7. Gråsisik	3136
8. Tjeld	632	8. Havsule	2568
9. Vipe	608	9. Linerle	2513
10. Kråke	517	10. Stær	2254

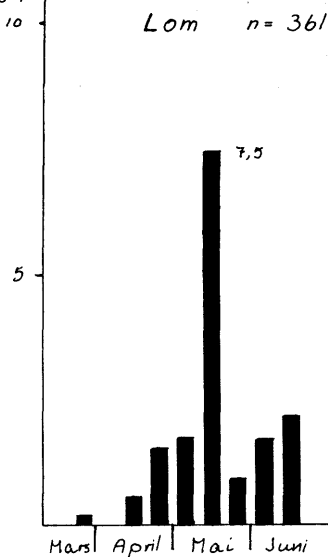
Nr.9 henholdsvis
vår
og
høst,
foto:
henholdsvis
Arne
Grønsund
og
Villen
Vedeler.
Begge takkes
hjertelig
for mange
fine
fotos.

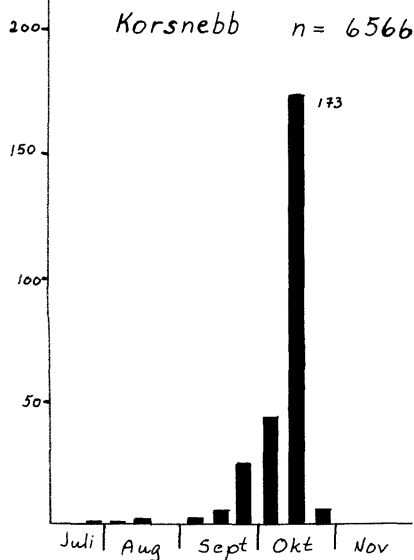
Fugl pr time

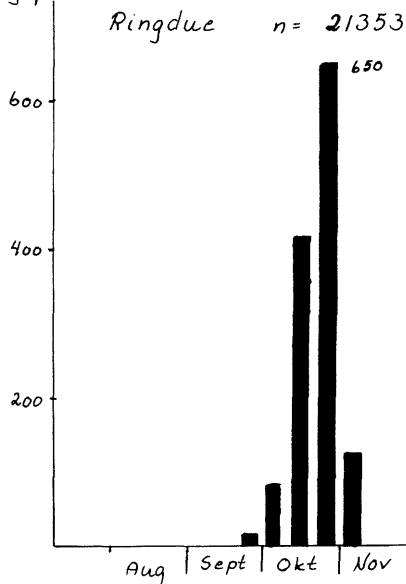
Fugl pr time

Fugl pr time

Fugl pr time

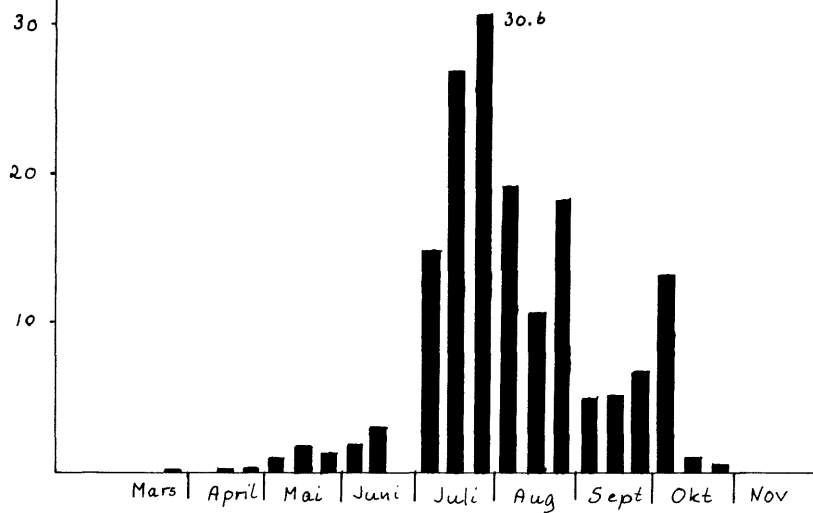
Antall trekkende fugl pr obs.time, fordelt på tidøgnspersioder.
Bortsett fra stør, var vesttrekkende ind totalt dominerende.

27

Fugl pr time

Havsule

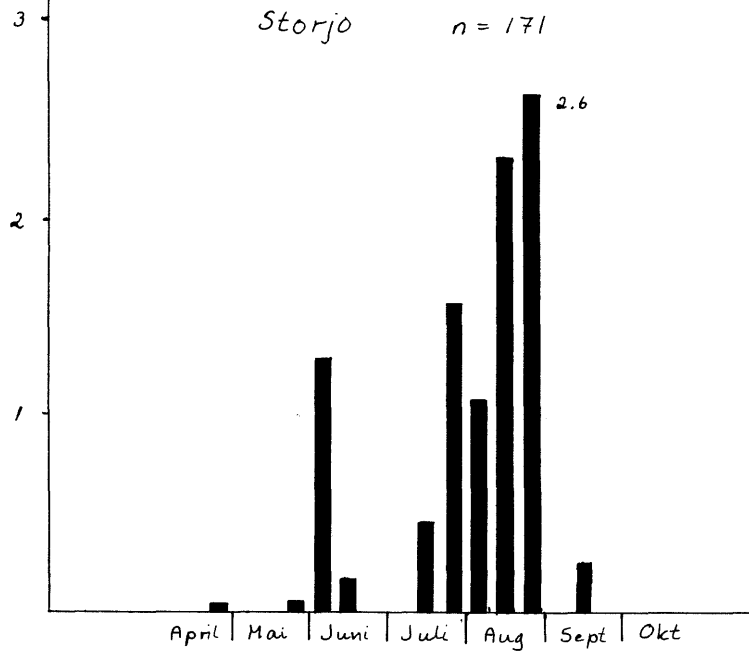
n = 2730

Fugl pr time

Storjo

n = 171

DISKUSJON

Trekkteillingene på Kvåsen ble en fortsettelse av Flekkerøy-prosjektet. Det var det labre småfugltrekket på Flekkerøya som gjorde at vi ønsket å starte trekkfuglregistreringer på en ny lokalitet. Kvåsen ble på den måten et lykkelig valg; resultatene fra 1984 med hensyn til landtrekkende arter er klart bedre enn på Flekkerøya de to foregående år, selv når deknningen tas i betraktning. Dette, sammen med sporadiske telleforsøk andre steder i Kristiansands-distriktet, har gitt oss en pekepinn på at Kvåsen-området antagelig er den beste lokaliteten i kommunen for studier av direkte-trekk. Den viktigste årsaken til dette er nok Kvåsefjorden. Fuglene kvier seg for å krysse fjorden direkte, og vestsiden av fjorden fungerer derfor til en viss grad som en ledelinje for fuglene, både for øst- og vest-trekkende fugl. En del fugler krysser riktignok Kvåsefjorden direkte, men også disse vil som regel passere over Kvåsen.

Vår lokalitet ytterst i fjorden blir på denne måten et knutepunkt for fugletrekket. Dette gjelder imidlertid bare i stor målestokk, for den uregelmessige topografien og alle fjordbuktningene gir nemlig opphav til flere mulige trekkruiter over Kvåsen-området.

Grovt sett kan man skille mellom "kystruten" og "dalruten". Fuglene som følger "kystruten", flyr i hovedsak langsmed eller et lite stykke innenfor kystlinjen, og det var disse fuglene som ble registrert fra "Plassen". Den andre, og nok den viktigste, trekkrutene går gjennom en bred dal orientert i nordøstlig-sørvestlig retning. Dette området kan ikke iakttas fra "Plassen", og trekkrutene ble derfor ikke oppdaget før vi startet trekkteillingene i fra "Toppen". Som nevnt innledningsvis, kan man kun grovt sett skille mellom de to trekkrutene. Trekket over Kvåsen-området foregår egentlig på bredfront i fra de ytterste landtunger (tildels over sjøen) til så langt innover land man kan skue, men fugle-konsentrasjonen er altså størst langsmed de to omtalte rutene.

Trekkrutene vår og høst synes å være identiske. De fleste fuglene er orientert langs en nordøst-sørvest linje når de passerer området. Småfuglene er umulige å iakttas over lenger distanser, slik at deres videre rutevalg i østlig og vestlig retning er vanskelig å fastslå med sikkerhet.

Når det gjelder større fugler som ringdue og spurvehauk, har vi i det minste fastslått at vest-trekkende individer i stor grad vil dreie mot sør over Randøyene. For spurvehaukens vedkommende har undersøkelsene på Flekkerøya vist at enkelte individer krysser Byfjorden ved å fly ut Randøyene (sannsynligvis) og over til Flekkerøya. Da trekkallene for spurvehauk (dagsantall) på Flekkerøya ikke kommer opp mot dem på Kvåsen, er det ikke urimelig å anta at noen spurvehauker forlater landet ved Randøyene. Det samme gjelder nok ringdue, for ringduetrekk av den dimensjonen man har på Kvåsen er ikke å se andre steder ved Kristiansand.

Totaltallet av trekkende fugler på ca 90000 individer kommer faktisk opp mot de resultatene Mølen ornitologiske stasjon fikk i begynnelsen av 70-årene, da de hadde en dekning omtrent lik vår.

Våre resultater sett i forhold til Mølen's gjennomsnittsresultater fra høsttrekket i perioden 1974-82 er presentert i tabell 3. Det er viktig å merke seg at mens vi hadde en dekning på totalt 22 dager i september/oktober, har Mølen kontinuerlig dekning i samme tidsrom (dvs. 61 dager).

Tabell 3: Sammenligning mellom trekkantall fra Kvåsen høsten 1984 og Mølens gjennomsnitts-resultater fra høstene 1974-82.

Art	Mølen 1974-82	Kvåsen 1984
Hønsenhauk	17	13
Spurvehauk	231	964
Fjellvåk	52	55
Musvåk	107	35
Buteo sp.	33	31
Dvergfaalk	26	11
Ringdue	27600	21352
Skogdue	131	9
Tårnseiler	3545	1300
Sandsvale	224	3
Låvesvale	2856	581
Taksvale	2024	112
Sanglerke	479	115
Trepiplerke	8998	554
Heipiplerke	11433	9150
Gulerle	1651	62
Vintererle	55	29
Linerle	2168	2513
Stør	8249	2254
Kaie	1392	363
Kråke	4188	1139
Jernspurv	2411	92
Gråtrost	20578	1023
Duetrost	77	140
Bok/Bjørkefink	320000	15466
Grønnfink	1958	788
Grønnsisik	66700	10342
Gråsisik	6360	3136
Tornirisk	904	382
Loxia spp.	378	6566
Sivspurv	3444	421
Gulspurv	4753	132
Totalt (alle arter):	485000	90000

Av tabellen ser man at det i første rekke er trekk-antallet på bok/bjørkefink som gjør at vi er så håpløst i baklekse i forhold til Mølen med hensyn til total-antallet trekkende fugl. Finketrekket er imidlertid konsentrert til noen få kraftige trekktopper i løpet av høsten, og kontinuerlig dekning er derfor nødvendig for å få et riktig kvantitativt bilde av disse artenes opptreden på trekket. Denne ulempen med diskontinuerlig dekning vil selvfølgelig slå ut også på andre arter.

Nå er vi ikke av den oppfatning at kontinuerlig dekning av Kvåsen vil gi oss resultater av Mølen-kaliber. Til det er "rusevirkningen" på Mølen for kraftig og trekket over Kvåsen for spredt. Men av tabell 3 ser man at vi har kommet opp mot Mølens snitt i det minste på enkelte arter, til tross for klart dårligere dekning. Spesielt må spurvehauk-antallet sies å være oppsiktsvekkende.

Som tidligere nevnt, så skiftet vi telleplass i løpet av høsten. Det var helt åpenbart at dette førte til en økning i antall observerte trekkende fugl, fordi oversikten på den nye plassen var større. Spesielt gjorde dette seg kraftig utslag i rovfugl- og ringdue-tallene. Det er i det hele tatt et problem å vite på hvilken høydetopp på Kvåsen som er gunstigst å telle fra, og det er på denne bakgrunn at vi i 1985 vil prøve ut en ny telleplass på Kvarenes, en drøy kilometer nord av "Plassen".

Adresser:

Jan Erik Berglihn, Svalevn. 18 D, 4620 VÅGSBYGD
Trygve Grindheim Olsen, Agder allé 22, 4600 KRISTIANSAND
Peder Kristian Knutson, Sleipnersv. 13 C, 4600 KR. SAND
Tellef Vestøl, Dønnestad, 4740 T V E I T

Jernspurv, ringmerket i Ronekilen, foto:Bernt K.Knutsen.

SOM MAN ROPER MOT SKOGEN, FÅR MAN SVAR

Etter en lang og mørk vinter er de første fine vårdagene virkelig oppmuntrende. I solhellingene vokser barflekkene seg stadig større, og de første trekkfuglene kan dukke opp når som helst.

På denne tida er kattugla allerede i full gang med pardannelsen, og vårropene lyder vidt i stille netter. En slik marskveld for et par år siden satt jeg i godstolen og fordøyet Dagsrevyen da kattuglehannens velkjente hoooo hørtes fra Vesholt-heia. Like etter hørtes ho-ho-ho-hoooo, og så en pause før neste rop. Jeg satt fornøyd i stua og hørte på, glad for det nye vårtegnet. Men det må jo være trist å sitte alene der ute, tenkte jeg. Jeg heiv på meg jakka og gikk bort til veien.

Hoooo lød det fra heia, et par hundre meter fra meg. Jeg lot ugla rope noen ganger før jeg løfta hendene til munnen og svarte. Etter det første ropet ble det stille. -Blikk stille.

Jeg venta et halvt minutt og ropte igjen. Ikke en lyd fra mørket. Det hadde du nok ikke venta, tenkte jeg. Ble du redd for den ukjente rivalen?

Jeg skulle til å rope for tredje gang, da et eller annet traff panna mi med et smell. I det svake lyset fra utelampa skimta jeg en fjærball som med utspilt hale og lydløse vingeslag vagla seg opp i nærmeste bjørk. Maken til aggressivitet. Det gikk ikke et minutt fra jeg ropte første gang til den satte klørne i hodebunnen. Nå var jeg farlig nær et medlemskap i Blindeforbundet, tenkte jeg, og satte ny pers på de førti metrene bort til døra. Velberga innenfor kunne jeg konstatere sju små røde prikker i panneregionen. Jeg må ha ant fuglen i brøkdelen av et sekund før det smalt, og dukka de nødvendige fem centimetrene. Men neste gang er kanskje ugla raskest, tenkte jeg, og holdt meg innendørs resten av kvelden.

Kattugle, foto: Villen Vedeler.

Men i flere timer satt kattugla like utenfor og vaktet ytterdøra, og aldri har jeg hørt slike uhyggelige uglerop som denne kvelden.

FOREKOMSTEN AV LAPPFISKAND (*Mergus albellus*) I
MANDALSOMRÅDET VINTEREN 1985

Atle Helge Qvale

Lappfiskanda opptrådte forholdsvis tallrikt i Mandalsområdet vinteren -85. Denne flotte fuglen hekker som kjent bare i Sør-Varanger, som eneste sted her i Norge. Er ellers utbredt i barskogsregionen fra Nord-Fennoskandia gjennom Nord-Russland og Sibir til Kamtsjaka (Haftorn -71). Iflg. Haftorn overvintrer arten meget sparsomt i Sør-Norge, der den er påtruffet i okt. - april (særlig jan.-febr.). Vinterkvarteret strekker seg ellers fra Skandinavia ned til Middelhavet og mot vest til De Britiske øyer. Skal mest holde seg til innsjøer eller grunne viker og elve-munninger langs kysten.

TIDLIGERE FOREKOMST I VEST - AGDER:

Haftorn nevner kun to tidligere funn i Vest-Agder: 1 indiv. Lista 10.01. 1891 og 1 indiv. 26.03. 1961 (E. Wrånes). I de siste årene har antallet observasjoner økt betraktelig, da det fra midten av 70-årene og utover foreligger en rekke observasjoner, som viser at arten så å si opptrer årlig enkelte steder. Fra Flekkefjord foreligger det årlige observasjoner fra 1978 til -82, bl.a. fra Løgene og Fidjestadvannet (til nå publisert i Piplerka). På Lista blir det observert flere indiv. hvert år, som fordeler seg på en rekke lokaliteter, bl.a. Havika, Østhasselstrand, Strømmen, Prestøy, Eikevågen, Hananger-vann og Nesheimvann (er årvisst i Nesheimv.). Ved Ullerøy er det også observert et indiv.: 1 hunn 07.04.1977.

Mandal : senere omtalt.

Fra Kristiansand foreligger det spredte observasjoner, om enn ikke årvisst. Bl.a.: 1 hunn Hamresanden 01.04.79 og 1 indiv. skutt Flekkerøy ca. vinteren -80. Er også observert i -85, da det ble sett 1 hunn i Otra, Kr.sand 26.02. (F. Jørgensen).

MATERIALE:

Innkommne registreringer tyder på at vinteren -85 var noe helt spesielt, hva lappfiskanda angår. På Lista ble det registrert flere indiv.. Bl.a. ble 1 hunn observert i Nesheimvannet 01.01. (Nils H. Lorentzen) og flere ganger i perioden 07.03. - 30.03. (K. Olsen, N.H. Lorentzen). Ved Varden i Spind (Farsund kom.) ble flere lappfiskender sett på sjøen med 7 indiv. (2 hanner og 5 hoer) 02.02. som max. (Glenn Bjørnstad). Ved Strømmen på Lista ble det også sett 1 hunn 28.02. (brakkvann) (K.Olsen).

Også i Mandal opptrådte den i en periode tallrikt, til den å være. Her følger observasjonene for Mandal kronologisk¹⁾:

1	hann	3	hunner/ungf.	Skjernøysund	20.01.	RJ
2	"	4	"	"	27.01.	RJ, FJ, JJ
		3	"	"	03.02.	BKK, LK, AHQ
3	"	4	"	Tregde	14.02.	RJ, AHQ
3	"	4	"	"	15.02.	RJ
1	"	3	"	"	17.02.	AHQ
		3	"	Skjernøysund	17.02.	TEH, FJ, DD, RJ
2	"	3	"	Tregde	18.02.	RJ.
1	"			"	19.02.	RJ.
		2	"	Skjernøysund	19.02.	RJ
1	"	5	"	"	25.02.	DD, IH
1	"	11	"	"	26.02.	AHQ
3	"	12	"	"	27.02.	AHQ
1	"	4	"	"	28.02.	DD, IH, AHQ
		1	"	Ronekilen	16.03.	FJ, DD, IH
		1	"	"	17.03.	FJ, RJ, AHQ m.fl.
		1	"	"	18.03.	FJ
		1	"	"	12.04.	FJ

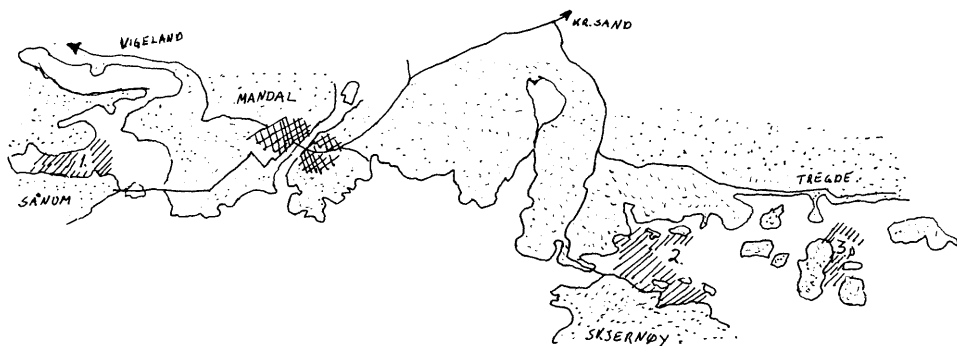

Fig.1 : Viser de tre områdene der lappfiskanda hadde tilhold vinteren -85. Nr.1 - Ronekilen, nr.2 - Skjernøysund, nr.3 - Tregde.

1). Det skal her nevnes at ingen av observasjonene er behandlet av LRSK.

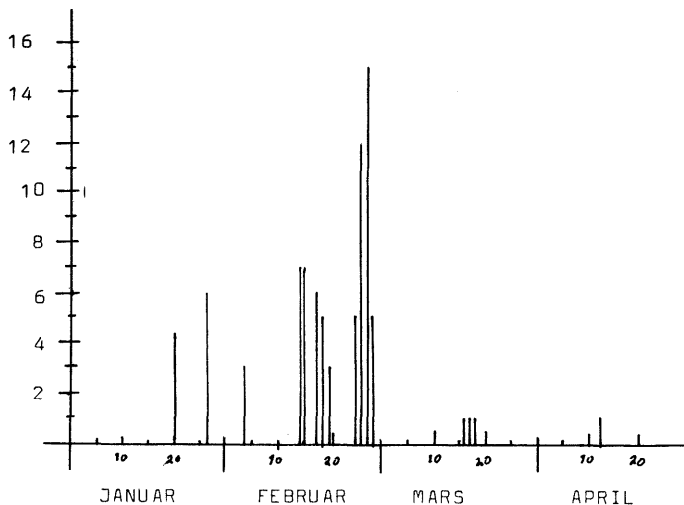

Fig. 2 : Viser forekomsten av overvintrende lappfiskender i Mandal vinteren -85. Fig. er basert på de 16 enkeltstående observasjonene som fordeler seg over et tidsrom på nesten 3 mnd. (fra 20.01. - 12.04.), med hoveddelen av observasjonene (66,7 %) i febr., mens resten av obs. fordeler seg med 11,1 % i jan., 16,7 % i mars og 5,5 % i april.

KOMMENTAR TIL DET INNKOMNE MATERIALET:

Verdt å merke seg er at 14 av observasjonene (77,8 %) er gjort i saltvann, mens de 4 resterende observasjonene (22,2 %) er fra brakkvann.

Det er også en påfallende overvekt av hunnfugl/ungfugl i materialet. Gj.snittlig var 78,8 % av indiv. hunner/ungf. fordelt på alle observasjonene.

Størstedelen av observasjonene er gjort i februar, og materialet tyder på at det har holdt seg en bestand på 15 - 25 indiv. i undersøkelsesområdet over denne perioden.

Lappfiskendene holdt seg nesten uten unntak sammen med andre ender, da hovedsaklig kvinender, men i noen tilfeller også med andre ender (bl.a. siland). De holdt seg også for det meste sammen i småflokker, oftest 3-4, og vekslet mellom å sove og å fiske/dykke iherdig.

ER DENNE TILSYNELATENDE ØKNINGEN REELL ?

Det foreligger kun en tidligere observasjon for Mandal kommune. Det var et hunnfarget indiv. som ble sett i Ronekilen 21 -23.03. 1982. Til tross for at de kystområdene i Mandal det her er snakk om, er brukbart dekket i de siste årene, foreligger det altså ingen observasjoner utenom denne ene.

Det må i denne forbindelse sies at kystområdene i Mandal er blitt meget godt undersøkt denne vinteren (84/85), men antallet registreringstimer har ikke økt i den grad at de kan forsvare de tallene av lappfiskender som er blitt påvist. Det vil altså si at det til en viss grad har funnet sted en økning i forekomsten av overvintrende lappfiskender.

Om denne økningen bare var et engangsfenomen av forbigående karakter vil årene framover vise.

HVA KAN SÅ GRUNNEN TIL DENNE ØKNINGEN VÆRE ?

Vi må nok anta at flere faktorer har gjort seg gjeldende i forbindelse med denne relativt tallrike opptreden. I første rekke bør det kanskje nevnes tre grunner som virker mer eller mindre sannsynlige.

1. Det må ha vært usædvanlig god næringstigang for fugl som lever av fisk og andre smådyr, i Mandalsområdet vinteren 84/85. Det som underbygger denne teorien er det store antallet vannfugl som lever av slik næring. I denne forbindelse kan det nevnes arter som toppskarv (max. 40-50 indiv. på et begrenset område), toppand (max. ca. 20 ind. Skjernøysund) og siland (max. 100 ind. Skjernøysund).

Lommer og dykkere har også opptrådt i "stort" antall til i Mandal å være, og alkekongen må vel også nevnes, da den jo nærmest opptrådte som flokkfugl, med 100 - 200 ind. på det meste langs kysten utenfor Mandal.

2. En annen grunn som nok også må tas med i betraktningen, er isforholdene som over en periode i februar-mars var ganske spesielle. Store deler av sørlandskysten var da tilfrosset. Det samme gjaldt Mandal med unntak av noen få steder, som bl.a. Skjernøysund og Buøysund ved Tregde. Samtidig var det et tilsig av havis som kom opp fra Østersjøen. Dette førte til at vannfuglbestandene (lappfiskanda inkludert) ble meget konsentrerte, og således var mulig å få oversikt over. All forekomst av lappfiskanda i Mandal må således ha blitt konsentrert her. Men det store antallet tyder nok på at vi også må ha hatt tilsig av fugl fra andre områder.

3. En tredje teori går ut på at det rett og slett kan ha vært en "naturlig" forflytning av deler av vinterkvarteret for arten til spissen av Sør-Norge, men dette er vel heller tvilsomt.

I alle fall er lappfiskanda en celexer gjest, som får det til å krible litt ekstra i oss når vi har den i kikkerten, og det er bare å håpe at vi får se den igjen kommende vintrær.

EN TAKK TIL - Kåre Olsen for velvillig å ha bidratt med stoff fra Lista. Også takk til de andre observatørene og til Leif for fin tegning.

Initialer: DD - Dagfinn Dahl, IH - Ivar Hille, TEH - Tor Egil Høgsås, FJ - Finn Jørgensen, JJ - Jonny Jørgensen, RJ - Runar Jåbekk, BKK - Bernt K. Knutsen, LK - Lene Knutsen, AHQ - Atle Helge Qvale.

Litteratur :

Haftorn, S. 1971 : Norges fugler. Universitetsforlaget, Oslo.
Olsen, K. + m.fl. : LRSK- og Vannfugltellingsrapportene i Pip-lerka.

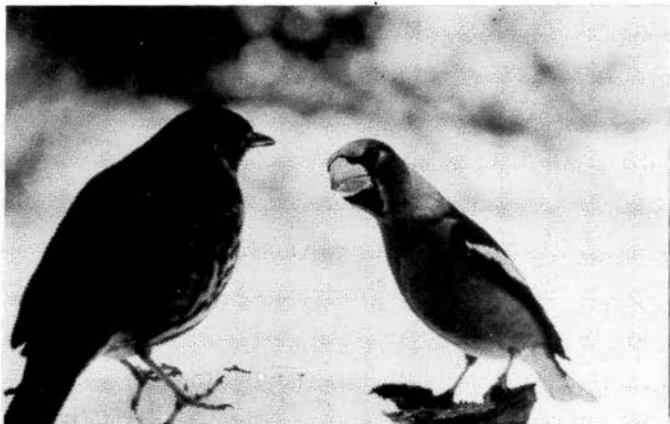
Forfatterens adresse:

Kirkeheia 12,
4500 MANDAL

PLUKK FRA MANDALS FUGLEFAUNA II

AV

FINN JØRGENSEN OG RUNAR JÄBEKK

Kjernebiteren er valgt til Mandal lokallags emblemfugl.
Foto: Villen Vedeler.

Etter at NOF, Mandal lokallag nå har drevet i 6 år, har det etterhvert kommet fram så mange nye opplysninger om fuglelivet/forekomsten i kommunen at vi synes det fortjener en presentasjon i "Piplerka".

Vi kan utfra denne oversikten, sammenlignet med den artslisten som ble laget i 1978 (Jfr. Piplerka 3/4-78), se det store arbeidet som er lagt ned av lokallagets medlemmer og som har medført til denne fyldige listen. T A K K til alle.....

Oversikten bygger hovedsaklig på observasjoner plukket ut fra Atlasundersøkelser, vannfugltellinger og LRSK - arkivet.

Vi gjør også samtidig oppmerksom på at vurderingen av artens hyppighet er basert på forfatterne egne observasjoner.

Hvis noen har kommentarer til disse vurderinger, eller til artslisten ellers, er vi takknemlig for henvendelser.

Vi har benyttet oss av 5 symboler i artslisten som følger.

- H Hekking påvist, eller antatt p.g.a. spesiell adferd.
 Her har vi gått utfra Atlasprosjektet sine D-koder.
- O Observert uten indikasjon på hekking.
- ++ Forekommer tallrikt.
- + Forekommer regelmessig, men fåtallig.
- Ingen tegn Forekommer sporadisk og tilfeldig
- * Se utfyllende kommentar til artslista.

Smålom		O+	Krikkand	H++	O++
Storlom		O+	Stokkand	H++	O++
Overgdykker		O+	Stjertand		O
* Toppdykker	H	O+	* Skjeand	H	O
Gråstrupedykker		O+	Taffeland		O
* Horndykker		O	Toppand	H	O+
Havhest		O	Bergand		O+
Havsule		O+	Arfugl	H++	O++
Storskarv		O++	Havelle		O++
Toppskarv		O++	Svartand		O++
* Rørdrum		O	Sjørre		O+
Gråhegre	H+	O++	Kvinand	H+	O++
* Stork		O	* Lappfiskand		O
* Flamingo		O	Siland	H++	O++
* Knoppsvane	H	O+	Laksand	H	O+
Sangsvane		O+	* Vepsevåk		O
Sædgås		O	* Glente		O
Kortnebbgås		O	Sivhauk		O
Grågås	H	O++	Myrhauk		O
* Stripegås		O	Hønehauk	H+	O++
Kanadagås	H+	O++	Spurvehauk	H+	O++
Ringgås		O+	Musvåk	H+	O++
Gravand	H+	O+	Fjellvåk		O+
* Mandarinand		O	Kongeørn		O+
Brunnakke	H	O+	Fiskeørn	H	O
Snadderand		O	Tårnfalk	H+	O++
			Overgfalk		O+

* Lærkefalk		0	Steinvender	H	0
Jaktfalk		0+	* Polarsvømmesnipe		0
* Vandrefalk	H	0	Tyvjo	H+	U+
* Jerpe		0	* Storjo		U
Lirype		0	Dvergmåke		0
Orrfugl	H++	0++	Hettemåke	H	0++
Storfugl	H+	0+	Fiskemåke	H++	0++
* Virginiaavaktel		0	Sildemåke	H++	0++
Fasan		0	Gråmåke	H++	0++
* Vannrikse	H	0+	Svartbak	H++	0++
* Åkerrikse	H	0	Krykkje		0++
Sivhøne	H	0+	Makrellterne	H++	0++
Sothøne	H	0+	Rødnebbterne	H	0
Trane		0	Lomvi		0++
Tjeld	H++	0++	Alke		0+
Sandlo		0+	Teist	H	0+
Boltit		0	Alkekonge		0++
Heilo		0++	Lunde		0
Tundralo		0+	* Steppehøne		0
Vipe	H++	0++	Klippedue / Bydue	H++	0++
Polarsnipe		0+	Skogdue		0+
Sandløper		0	Ringdue	H++	0++
Dvergsnipe		0	Tyrkerdue	H+	0+
Myrsnipe		0+	* Turteldue		0
Brushane		0	Gjøk	H++	0++
Kvartbekkasin		0	Hubro	H	0+
Enkeltbekkasin	H+	0++	* Snøugle		0
Dobbeltbekkasin		0	* Haukugle		0
Rugde	H++	0++	Spurveugle		0
* Svarthalespove		0	Kattugle	H++	0++
Småspove		0	* Slagugle		0
Storspove		0+	Hornugle	H	0+
Rødstilk	H+	0+	* Jordugle	H	0
Gluttsnipe		0+	Perleugle	H+	0+
Skogsnipe		0+	* Nattravn		0
Grønnstilk		0	Tårnseiler	H++	0++
Strandsnipe	H++	0++	Isfugl		0

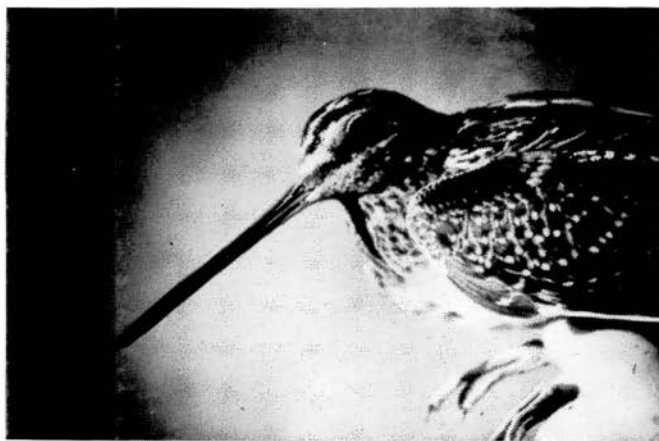
Hærfugl		0	Rødvingetrost	H++	O++
Vendehals	H++	O++	Duetrost		O+
Gråspett	H	0	* Gresshoppesanger		0
Grønnspekk	H+	O++	* Elvesanger		0
Svartspett	H	O+	Sivsanger		O+
Flaggspekk	H++	O++	Myrsanger		0
Hvittryggspekk	H	O+	Rørsanger	H++	O++
Dvergspett	H	O+	Gulsanger		O+
* Tretåspett		0	Møller	H+	O+
Sanglerke	H++	O++	Tornsanger	H++	O++
Fjellerke		0	Hagesanger	H++	O++
Sandsvale	H++	O++	Munk	H++	O++
Låvesvale	H++	O++	Bøksanger	H+	O+
Taksvale	H++	O++	Gransanger	H	O+
Trepiplerke	H++	O++	Løvsanger	H++	O++
Heipiplerke	H++	O++	Fuglekonge	H++	O++
Skjærpiplerke	H++	O++	Gråfluesnapper	H++	O++
Såerle		O+	Svarthvit fl.sn.	H++	O++
Sørlig gulerle		0	Stjertmeis	H	O+
* Vintererle	H	O+	Løvmeis	H+	O++
Linerle	H++	O++	Granmeis	H++	O++
Svartryggerle		0	Toppmeis	H+	O+
Sidensvans		O++	Svartmeis	H+	O++
Fossekall	H	O++	Blåmeis	H++	O++
Gjerdesmett	H++	O++	Kjøttmeis	H++	O++
Jernspurv	H++	O++	Spettmeis	H++	O++
Rødstrupe	H++	O++	Trekryper	H+	O++
Nattergal		0	Tornskate	H++	O++
Blåstrupe		0	Varsler		O+
* Svartrødstjert		0	Notteskrike	H+	O++
Rødstjert	H	O+	Skjære	H++	O++
Buskskvett	H++	O++	* Nøttekråke	H	O+
Steinskvett	H++	O++	Kaie	H+	O++
Ringtrost	H	0	Kornkråke		O+
Svarttrost	H++	O++	Kråke	H++	O++
Gråtrost	H++	O++	Svartkråke		O+
Måltrost	H++	O++	Ravn	H+	O+

Stør	H++	O++	Gråsisik		O++
Gråspurv	H++	O++	Grankorsnebb	H	O++
Pilfink	H	O+	Furukorsnebb		O
Bokfink	H++	O++	Rosenfink		O+
Bjørkefink	H	O++	Dompap	H+	O+
Grønnfink	H+	O++	Kjernebiter	H+	O++
* Stillits	H	O	Lappspurv		O
Grønnsisik	H+	O++	Snøspurv		O+
Tornirisk	H+	O++	Gulspurv	H++	O++
Bergirisk	H+	O++	Sivspurv	H++	O++

---Ajour pr. 31.12.-83.

Tilsammen skulle dette bli 216 arter + 3 underarter, nemlig såerle, svartryggerle og svartkråke. I tillegg er det også observert 2 arter på B-listen for fugler i Norge, det er stripegås og virginiaavaktel.

Av disse er 123 arter registrert hekkende. Dette er en forøkning på hele 72 arter og 53 nye hekkefunn. Det vil da tilsi at den gamle oversikten i Pip. 3/4-78, var på 144 registrerte arter og 70 hekkefunn. Dette skulle vise at aktiviteten i foreningen har vært, og er fremdeles, stor.

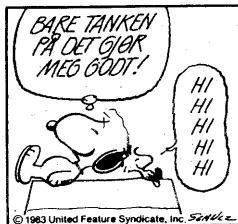

Enkeltbökkasin, foto: Finn Jørgensen.

Vi har følgende kommentarer til artslisten. Angående signaturene i denne teksten, viser vi til litteratur og signaturliste tilslutt i dette stykket.

Toppdykker: Hekkefunn Ronekilen ca.1970 (mFJ).
 Horndykker: 1 ind. skutt Skjernøy vinteren-80 (RJ/FJ).
 Rørdrum: 1 ind. sett Landøy 2.12.-65 (Udø 66)(SH-71)
 (Pip.3/4-78)
 Stork: Flere par og enkeltindivid rundt 1930 (H og V).
 Flamingo: 1 ind. Sånum 26.07.-primo august 1979 (BKK)-
 (V-F 2-83).
 Knoppsvane: Hekkeforsøk i Landekilen 1983.(FJ/JE).
 Første hekkefunn i Vest-Agder.
 Stripegås: 3 ind. Skagestadvann 20.04.-27.04.-83 (TEH/JE).
 Mandarinand: 1 hann Kvisla primo mai -75 (PF)(VF 2-83).
 Skjeand: Reir med 7 egg Kvisla sommeren 1973.Reiret
 senere ødelagt (AG)(VF 2-83).Ellers noen
 spredte observasjoner (FJ).
 Lappfiskand: 1 hunn observert i Ronekilen 21-23.03.1982(FJ).
 Vepsevåk: 1 ind. obs. Vig 11.08.-1982 (RJ).
 Glente: 1 juv. skutt ved Mandal 2.8.1906.Ringmerket
 som reirunge i Danmark samme vår (SH-71)
 (Pip.3/4-78).
 Lørkefalk: 1 ind. Ronekilen 5.6.1981 (JM).
 Vandrefalk: Hekket i V-Holum i 50 årene (EB-69)(Pip.3/4-78).
 Jerpe: I V-Holum en del ind. omkring 1915-20.
 (EB-69) (Pip.3/4-78).
 Virginiaavaktel: Åpenbart unnskluppet fra fangenskap,1 ind.
 Sjøestad januar 1983 (ML).
 Vannrikse: Hekket Landekilen juni 1958.(EB-62)(SH-71).
 Ellers en lang rekke observasjoner i hekke-
 tiden i de senere årene (FJ/RJ).
 Åkerrikse: Hekket vanlig på Ime i 40 og 50 årene (m.RJ).
 1 ind. sett Strømsvika 7.5.1979 (RJ).
 Svarthalespove: 9 ind. Hille 18.4.1982 (FJ/AHQ/TEH).
 Polarsvømmesnipe: 1 ind. Mandal 18.10.1965 (SH-71).

Storjo:	2 ind. obs. utenfor Mandal 3.8.1981 (JM). 1 ind. obs. ved Hille 5.7.1983 (FJ/IH/DD). 2 ind. obs. ved Storøy 4.8.1983 (AQ/AHQ).
Steppehøne:	14-15 ind. ved Mandal august 1863 (SH-71).
Turteldue:	1 skadd ind. Sånum 11.10.1981 (FJ). 1 ind. Jåbekksvann 6.5.1983 (RJ). 1 ind. Jåbekk 8.5.1983 (RJ).
Snøugle:	1 hann V-Håland 8.10.1978 (HV) (VF 2-83).
Haukugle:	Flere ind. høsten 1983 (ML).
Slagugle:	Observerert i Mandal (tid ukjent) (SH-71).
Jordugle:	Hekket ved Myrvang 1979 (FJ).
Nattravn:	1 ind. obs. Sodeland oktober-80 (RJ).
Tretåspett:	1 ind. funnet dødt øst for Mandal ca.1975 (FJ/RJ).
Vintererle:	Hekket ved Mandal 1983 (JE/BKK/AHQ). Flere ind. obs. høst/vinter -83.
Svartrødstjert:	1 hunn Jåbekk 20.4.1982 (RJ).
Gresshoppesanger:	1 hann sang Jåbekkvann 13.6.1977 (LEG/BKK) (Pip 3/4-78). 1 juv. fanget Ronekilen 18.9.1982 (MRG).
Elvesanger:	1 hann sang Storaker 10.6.1979 (EH) (VF 2-83). 1 hann sang Ø-Skogsfjord 2.6-6.6.1980 (Fanget og ringmerket) (HV/JM).
Nøttekråke:	Hekket ved Mandal 1980? (HV).
Stillits:	1 ad.+ 2juv. Kåløy 29.7.1979 (R.L.josvoll). 1 ind. obs. Ronekilen høsten 1979 (FJ). 1 ind. Vestnes 21.10.1980 (JM).

Litteraturliste.

- EB-69. Dr.philos.Edvard K.Barth:Trekk fra dyrelivet i
Mandalsdistriktet i gammel og ny tid.Mandal 1969.
- H og V. Haugland og Valvik:Våre femti år.Mandal 1921-71.
- SH-71. Svein Haftorn:Norges fugler.Univers.forlaget
Oslo 1971.
- Pip 3/4-78. Piplerka:Leif E.Gabrielsen og Bernt K.Knutsen.
Plukk fra Mandals fuglefauna.
- VF 2-83. Vår Fuglefauna:Kåre Olsen:Faunatisk rapport fra
Vest-Agder 1975-79.

Signaturliste.

DD: Dagfinn Dahl - JE: Jarle Egseth - PF: Per Friestad - LEG:
Leif E.Gabrielsen - MRG: Mandal ringmerkingsgruppe - AG: Arne
Grønsund - EH: Einar Hansen - IH: Ivar Hille - TEH: Tor Egil
Høgsås - FJ: Finn Jørgensen - RJ: Runar Jåbekk - BKK: Bernt K.
Knutsen - ML: Mandal lokallag - JM: Jan Michaelsen - AHQ:
Atle Helge Qvale - AQ: Alf Qvale - HV: Hallvard Vinje.

Forfatternes adresser:

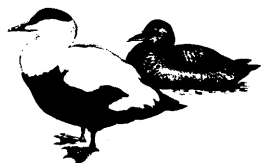
Finn Jørgensen
Sånum
4500 MANDAL

Runar Jåbekk
Jåbekk
4500 Mandal

Elvesanger, fanget og ringmerket Ø-Skogsfjord -80,
foto: Hallvard Vinje.

Vannfugltellingene i Vest-Agder vinteren -84

Kåre Olsen

Også vinteren 1984 ble det foretatt vannfugltellinger i periodene 14.-21.1. og 13.- 18. 3.

Tellelokalitetene:

Vennesla: Otra.

Observatører: Øyvind Fjeldsgård.

Kristiansand: Otra, Bertesbukta, Flekkerøya, Kvarodden, Buene, Topdalsfjorden, Topdalselva, Vesbekken, Tømmerstø.

Observatører: Øyvind Fjeldsgård, Arild Johnsen, Jan Erik Berglihn, Geir Birkeland, Gaute Gabrielsen, Tellef Vestøl.

Mandal: Kyststrekningen Hille - Ålo.

Observatører: Runar Jåbekk, Ivar Hille, Dagfinn Dahl, Finn Jørgensen, Lene Knutsen, Bernt K. Knutsen.

Lindesnes: Kyststrekningen Lindesnes fyr - Tjøm.

Observatører: Atle H. Qvale, Tor E. Høgsås, Jarle Egseth, Runar Jåbekk.

Farsund: Listastrendene fra Sigersvoll- Straumen/Framvaren, Slevdalsvann, Brastadvann, Prestvann, Nesheimvann, Hanangerv., Kråkenesv., Hallandstjønn, Ulgjelsv., samt Spind skjærgård.

Observatører: Oddvar Pedersen, Kåre Olsen, Nils H. Lorentzen, Ole M. Høyland, Bjørn E. Hellang, Glenn Bjørnestad.

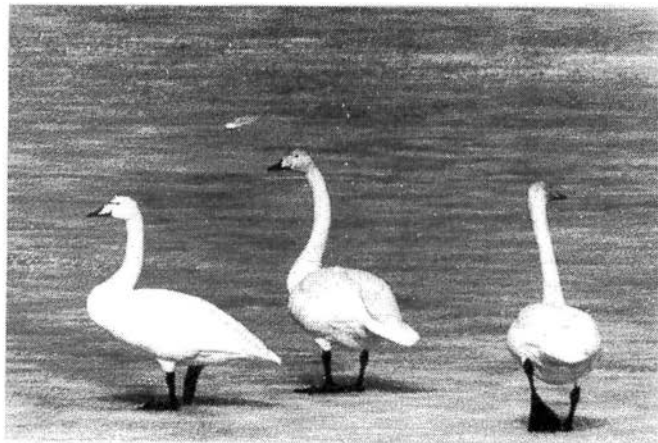
Kvinesdal: Sandebukta. Observatører: Brdr. Grimsby.

Flekkefjord: Åna-Sira m/Berrefjord, Hidra m/Abelsnes, Løgene m/Grisefjorden, Gylandsvassdraget, Sira-elva.

Observatører: Kjell, Geir, Atle og Per Ø. Grimsby.

Samtlige observatører takkes herved for innsatsen.

Vinteren 1984 var forholdsvis mild. Det var således isfrie vann de fleste steder under januartellingen både i ferskvann og sjøen. I mars var enkelte av ferskvannslokalitetene mer eller mindre islagte, helst i Kristiansandsområdet. I sjøen var de fleste telleområdene isfrie. Enkelte lokaliteter, f.eks. Topdalsfjorden var delvis islagt.

Sangsvaner,
Nesheimvann,
foto:
Oddvar
Pedersen.

Dvergsvaner,
foto:
Jan
Michaelson.
Fra dias.

Knoppsvane,
Agger,
Danmark,
foto:
Bernt
K.
Knutsen.

A R T	måned	VENNESLA	KR. SAND	SØGNE	MANDAL	LINDESNES	FARSUND	KVINES-DAL	FLEKKE-FJORD	SUM
SMÅLOM	jan. mars				2		1			3
STORLOM	j m						1			1
ISLOM	j m				1		2 8			3 8
GULNEBBLOM	j m								1	1
LOM SP	j m		1	"IKKE TELLING DETTE ÅR"	1	1	1			2 2
DVERGDYKKER	j m					1	4 5		11 4	16 9
HORNDYKKER	j m				1		3 9		2 1	6 10
GRÅSTRUPEDYKK	j m					1				1
LAPPEDYKKER SP	j m				1		1 1			2 1
STORSKARV	j m		34 33		50 56	14 11	110 166	2	48 47	258 313
TOPPSKARV	j m		1		3 21	14 4	1		3 1	21 27
SKARV SP	j m		13 2		32 14	16 7				61 23
GRÅHEGRE	j m		2 1		4	3 2	5 16		37 17	47 40
KANADAGÅS	j m	94 45	120 57		33 35		18			265 137
GRÅGÅS	j m				1 7		190			191 7
TUNDRAGÅS	j m						2			2
KNOPPSVANE	j m				5 2		2 1			7 3
SANGSVANE	j m	19 5	2		3		82 114		4	103 126
GRAVAND	j m				3		62			65
STOKKAND	j m	8	180 117		77 139	8	33 265		210 162	500 699
KRIKKAND	j m						1 6			1 6

A R T	måned	VENNESLA	KR.SAND	SØGNE	MANDAL	LINDSNES	FARSUND	KVINES- DAL	FLEKKE- FJORD	SUM
BRUNNAKKE	jan. mars						1			1
STJERTAND	j m						1			1
TAFFELAND	j m						36		1	37
TOPPAND	j m					1 5	64			65 5
BERGAND	j m		2	"IKKE TÆLLING DETTES ÅR"						2
ÆRFUGL	j m		115 439		110 409	70 138	359 170	1	16 27	671 1183
SVARTAND	j m		3		7 4	4 50	46 78		1	58 135
SJØORRE	j m		1		1	2	59 105		1	62 107
HAVELLE	j m		1 1		1	3 2	167 340		2	171 346
KVINAND	j m	4 7	57 44		64 170	75 105	718 525		90 240	1008 1091
DYKKAND SP	j m		6 12		3		13			9 25
SILAND	j m		24 11		53 98	26 25	13 34		4	116 172
LAKSAND	j m	3 3	6 6		3 9	1	26 42		6 5	44 66
FISKAND SP	j m		2				2			2 2
VANNRIKSE	j m						2 1			2 1
SIVHØNE	j m								3 3	3 3
SOTHØNE	j m				2 1		2 5			4 6
TJELD	j m				1		5		1	7
SANDLO	j m					2	6			8
VIPE	j m		1		3	5	63		67	139
STORSPØVE	j m		1 1				2 6			3 7

HVORFOR HETER HAVSULA JAN VAN GENT ?

Jostein Andreassen

Artikkelen nedenfor er hentet fra "Fuglelivet i Søgne-distriktet før og nå" av Jostein Andreassen.

Ungfugl av havsule, skutt utenfor Oksøy fyr. Det er denne fuglen fiskere og sjøfolk på Sørlandet kaller for Jan van Gent.

Havsule kalles blant fiskere og sjøfolk visst bare for Jan van Gent her på kysten, like fra Arendal til Lista. Forvanskninger som Janvangett, Alfagent, Anfagett, jane o.s.v. forekommer. Første gang jeg hørte dette dialektnavnet var av Waldemar Lund i Vognsneset. Dette er øst for Langenes, min bestemor kommer forresten derfra. Jeg var ute og fotograferte av gamle bilder sammen med Gerd Lillian Olsen da han nevnte det merkelige navnet.

I forbindelse med denne artikkelen satte jeg meg til å fundere: Hvorfor heter havsula Jan van Gent? Jeg gikk på folk og spurte, men forgjeves. Det kunne ingen gi noen skikkelig forklaring på. Mine første egne funderinger ble derfor slik:

1.
Dette er et hollandsk personnavn. Jan er et vanlig fornavn, "van" betyr fra, Gent er en havneby i Belgia - som tidligere var en del av Nederland. (Belgia gjorde opprør og ble eget kongerike i 1830). Kunne så Jan van Gent være en hollandsk sjømann som seilte på kysten her? Vi vet jo at det var mange hollendere her allerede fra 1500-tallet og utover som kjøpte opp eiketømmer, fisk, hummer o.s.v. Det er mange søgnejenter som har giftet seg med hollandske sjøfolk og blitt med til Holland. Kan en eller annen sjømann (som kanskje var god til å stupe slik som havsula) ha blitt kalt opp? Jeg fortsatte å spørre ut folk:

Forf. med tyvjo (til v.) og alkekonge. Begge har mange festlige dialektnavn.

Foto: J. Andreassen.

2.

Kåre Pedersen, Ny-Hellesund personlig, mente navnet kom fra de belgiske marineuniformene. Disse minnet om fuglen - hvite med svarte snipper (havsula er hvit med svarte vingespisser). Dette var en ny tanke og ganske morsom, riktig noe å arbeide videre med.

3.

Våres alles Julius Hougen hadde i sin tid prøvet å finne ut av dette, men hadde gitt opp. Men båten til Gabriel Scott hette Jan van Gent, sa han. (Min far kalte vår båt for havsul - det var jo litt morsomt nå). Videre fortalte han Julius at det er ei gate i Amsterdam som heter Gent-gata.

4.

Hartvig Dannevig, Sørlandskystens forsker framfor noen, kom med en snedig teori: Kanskje hadde navnet sammenheng med varselfuglen? Sjøfolk før var jo svært overtroiske. Dersom en sjømann hadde forbrutt seg mot Vårherre og/eller sjøens lover, ville han kanskje bli dømt til en forferdelig skjebne, trodde man. Sjelen ville ta bolig i en fugl som måtte flakke alene rundt om på havet til evig tid. Fuglen viste seg gjerne like før uvær og betydde storm og ulykke. Det var varselfuglen. Kanskje var Jan van Gent navnet på en slik sjøkaptein som hadde vært ekstra uheldig? Når sjøfolkene så ei havsule, sa de altså: "Se, der er Jan van Gent". Hadde f.eks. Jan van Gent vært kaptein på den Flygende Hollender? Tampen brant tydeligvis. Det var med bankende hjerte jeg slo opp i ei bok jeg hadde om den båten. Men nei. Kapteinen hette derimot Hendrik van der Decker. Dermed hadde jeg bare ei morsom historie, men ikke noe mer.

5.
Nå var jeg imidlertid tent for alvor, nå ville jeg finne dette ut! Og det hadde jo vært gøy å gi ornitologene et lite "pek": Skulle jeg - en botaniker - klare det de ikke hadde greid?
(Det er et naturlig "fiendskap" mellom fugle- og blomsterelskere).

6.
Et tips fra min venn, den skjegete Eldar Wrånes, resulterte i et flott dikt om Jan van Gent i Gabriel Scotts "Fant". Han ba meg også rote etter svar i Ottar Osalands hovedfagsoppgave om norske dialektnavn på fugl. Men i den stod der bare: "Det er noen navn jeg ikke klarer å tolke. Et av dem er janvangent". - God dag mann hostesaft!

7.
Nå var jeg vred. Så skrev jeg to brev: Et til den nederlandske ambassade i Oslo. Et brev til universitetet i Amsterdam. Den uvisse natt ble lykkeligvis avløst av den lyse, klare dag: For snart forelå svaret fra "Ambassade Van Het Koninkrijk der Nederlanden" ved R.M.F. van der Kroon - første ambassadesekretær. Noen dager senere kom svaret fra professor C.S. Roselaar ved "Instituut Voor Taxonomische Zoölogie, Universiteit van Amsterdam.

Ambassaden: "Som svar på Deres brev av 20.1.1982 kan jeg meddele at den fugl som De har beskrevet også på nederlandsk kalles Jan van Gent". - Aha, og hurra! Fiskere her på kysten har altså rett og slett overtatt det hollandske fuglenavnet!!! Videre: "Gent" betyr han-gås. Og R.M.F. van der Kroon hadde funnet fram til to personer ved navn Jan van Gent, nemlig a) en misjonær på 1600-tallet, og b) Hertugen av Lancaster (1340-1399). Ingen av dem hadde nok noe med fuglen å gjøre. Fra nå av var egentlig navnet et nederlandsk problem og ikke et norsk. Nordmennene hadde jo som sagt bare overtatt det nederlandske. - Jeg pustet lettet ut.

Professor Roselaar kom med en meget grundig forklaring. Jeg hadde tydeligvis truffet rette person. Her er noen utdrag av brevet hans:

De fleste navn på havsule rundt Nordsjøen går tilbake til to navn som har vært i bruk i over 1000 år, nemlig

- 1) Sule - et skandinavisk ord som betyr dumrian og
- 2) Gent - et anglosaxisk ord som betyr han-gås (gasse).

Det latinske, vitenskapelige navnet på havsule er Sula. Det er altså tatt av ordet sule. Artsnavnet bassana er tatt av navnet Bass Rock, ei øy utenfor Edinburgh hvor det vrirmler av Jan van Gent-er. Det vanlige britiske navnet på fuglen fra ca. år 1000 til 1900 var "Solan Goose", som kombinerer de to navnene sule og gås. Nå heter den "gannet" på engelsk, et ord som selvsagt er avledet av ordet gent. Men snart skulle ordet "gent" i fuglenavnet komme til å miste sin opprinnelige betydning. For senere, ca. år 1600, ble fornnavnet "Jan van" tilføyd. Dette resulterte etter hvert til en misforståelse, for Jan van Gent kom nå til å bety Jan fra (havnebyen) Gent. Men det var egentlig ikke så rart. På engelsk er det også vanlig å sette fornavn på fugler. Skjære heter "daw" og kaie kalles "pie". Men navnene "Jack-daw" og "Mag-pie" kom nokså snart i bruk. (Vi har også samme fenomen på Sørlandet: Tyvjo heter i Søgne drittdmåge, men kalles truelort i Harkmark. I Randesund kalles den imidlertid for Even Truelort! - Et personnavn).

Videre skriver Roselaar at år 975 ble havet populært kalt for "Ganodes-baed" = Gannet-bath = havsul-bad. Her siktes det jo til at fuglen styrtdykker rett ned i havet.

De nederlandske marineuniformene har alltid vært mørke blå og blågrå. Dermed falt Pedersens teori.

Altså: Jan van Gent-navnet var allerede i bruk år 1600.

Med dette skulle altså dialektnavnet Jan van Gent være oppklart. Det har tatt mange måneder å lage denne fugleartikkelen om Søgne, og Jan van Gent-navnet tok mye tid. Kanskje vil jeg huske det lengst. Det kan være moro å leke han Sherlock (Holmes) av og til.

Litt om Jan van Gent til slutt: Den er som sagt en hvit fugl med svarte vingespisser. Hodet er litt gulaktig med en svart stripe som minner om en banditt-maske. Vingspennet er ca. 170 cm eller som en stor svartbak. Men vekten er fra 2 - 3,5 kg, i hvert fall det dobbelte av svartbakens.

Det var Peter Valeur som først fant den hekkende i Norge, på Runde. - Ifølge Barth kan den styrtdykke fra ca. 100 meters høyde! Det dobbeltveggede, løse brystskinn virker som et støtpute. Den kan bli $\frac{1}{2}$ min. under vannet, og til og med den lange hornkjelen kan den sluke. En kjertel i hjernen utskiller konsentrert saltoppløsning som blåses ut gjennom neseborene. Derfor kan den drikke sjøvann. Ganske praktisk for en sjøfugl!

Fiskerne brukte gjerne havsulas dykking til tegn på hvor silda stod. Ville man fange fuglen, ble ei sild plassert over en bred stokk som lå tungt i sjøen. Den slo seg da ihjel under styrtdykkingen.

Fram til 1912/15 var det ganske mye streifende havsule å se langs kysten. Da forsvant åta noen år, og havsula ble mer sjelden. (Edv. K. Barth). Siden har den blitt sett i et sparsomt antall ute på havet. Noen ganger kommer den så langt inn som Songvår, Gjæve og Udvar (Gunnar Andersen). En tur med danskeferja resulterer gjerne i noen havsule-observasjoner. Fiskerne på kysten kjenner fuglen godt. Bare snakk med Kåre Johansen på Langenes!

"Enkelte dager, spesielt i september, oktober, kan store mengder havsule fly helt opp under kysten". (Ovin Udø). I slutten av sept. 1980 så han ca. 700 individer på en dag!

SANGEN OM JAN VAN GENT

Eg saag han Jan en somrans dag
eg laag og dreiv paa fugletræk
en mørkets engel var han lig
som slo alt levandes med skræk.
Han strøig avsted for svarte seil
henover havets dybe speil.
Og det var eg og det var Jan,
og det var Jan og det var eg,
som møttes her om da'n.

Men om du saa er satan sjel,
saa er din siste time slaat!
Eg lurte Lensmandsdøden fram
og sigta baade vel og godt.
Saa smalt det som et torenslag,
han stupte ned fra himlens tag,
der laag han som en fisk og flaud,
der laag han som et stykke træ
- men det var eg som skaud!

Det gav et skrig da skaadet gik -
saa blev det tyst fra strand til strand,
saa lytta det saa vidt eg saag,
ja der stod eg og der laag han.
Men rundten om meg hvor eg sto,
der drøste ner med fjær og blo..
Og det var Jan og det var eg,
og det var eg og det var Jan,
men det var Jan, som skreg.

Den mørkets engel med sit neb,
da han fornam sin overmand,
han gapte op og skreg av frøgt
og vilde svinge ind mod land.
Men omforladels, samme nu
han fik det, som han vilde snu,
vi hørte begge hvor det smaldt!
Ja, det var Jan og det var eg,
men det var Jan, som faldt.

Ja, det var eg, som skaud han Jan
og fyldte han med hakka bly,
saa han dat ner i havsens dal
fra himlans høie sommarsky.
Der laag han som et engel-lig
og dreiv paa sjøen uden skrig.
Han kom til meg som himmelsendt-
- og det var eg og det var Jan
ja sjelve Jan van Gent!

(Fra "Fant" av Gabriel Scott)

EN FØRJULSTUR RUNDT STEINODDEN

med Kåre Olsen

Steinoddenområdet på Lista er et velkjent ekskursjonsmål for fuglefolk på våre kanter. Og under trekktiden vår og høst er det oftest noe å observere her ute, selv for den kresne.

Men enhver årstid har sin sjarm. En vinterkald førjulssøndag kan også by på naturopplevelser, kanskje ikke av de helt store, men likevel Bli med på turen hvis du har lyst!

- Søndag morgen. Det er enda mørkt da jeg våkner. Jeg hører vinden suse i trærne i hagen. Termometeret viser -2° . Først en solid frokost selv, siden skal fuglebrettet i hagen fylles opp. Svart-trost, kjøttmeis, blåmeis og spurver skal ha sitt: talg, sol-sikkefrø og korn.

Knut liker å være med på tur, men i dag er han lat, sover lenge, så jeg går alene.

Jeg stikker innom Listahavnen, her er som regel alltid noe å se vinterstid. Og innenfor moloen her ligger 4 dvergdykkere. De flyter så lett som kork på vannet. Men dykke kan de, de bare glir ned i vannet og forsvinner, stille og anonymt, da jeg kommer for nær. 3 storskarv, noen silender, flere kvinender og haveller noterer jeg meg også etterhvert. Og en liten flokk laksender, flesteparten hanner, jager rundt i samlet flokk innved land. Fisker litt, kurtiserer litt med de to-tre hunnene. Vakre og staselige fugler laksandhannene. På steinene i strandsonen sitter måkene, 100-150 stykker av 4-5 forskjellige arter. Fiskeflåten har land-ligge i dag, så måkene bare sitter der og kjeder seg. Intet lett-vint måltid i dag og ingenting å gjøre ...

Neste stopp er Vågsvollvika. Jeg sitter en stund ved "Grå-bua" og betrakter fuglelivet: ca. 25 stokkender, 15 kvinender, noen spredte ærfugl og en storskarv ligger på sjøen. I tareborga holder en stor kråkeflokk til, kanskje nærmere 150 stk. + ca. 50 kaier. De graver rundt i taren og endevender stenglene i jakten på store, feite tarefluellarver. Endel stør haster fram og tilbake i taremassene på vadervis, finner litt taremark her og kranbler høylytt med nabostøren der. Etpar skjærpiplerker piler også fram og tilbake, minner om mus, grå og uanseelige som de er. Plutselig flyr de opp, alle kråkene, størene og måkene, hele bukten er full av vinger, skrik og skrål. En rovfugl kanskje? Men jeg kan ikke få øye på noen og snart roer fuglene seg ned igjen, kanskje bare falsk alarm.

Jeg går videre. Brakkvannsområdet Väien er delvis islagt og så godt som tom for fugleliv. Bare en enkeltbekkasin letter fra en grøftkant og flyr i kasteflukt mot den sterke nordøstlige vinden. Det er ikke godt å være vadefugl når vann og myr er dekket av is.

Utenfor Lista fyr ligger en stor ærfuglflokk og dykker kloss oppunder land. Jeg prøver å telle dem, 80-100 ind., flesteparten hanner i den vakre vinterdrakten. Jeg blir stående å se på de dykkende ærfuglene en stund. Det ligger også endel gråmåker blandt dem. De forsøker å snappe til seg en godbit når ærfuglene kommer opp med noe fristende i nebbet. Snyltere, de virker nesten menneskelige

Vinden tar godt nå, må være liten kuling, og det blir kaldt å stå stille for lenge. Jeg småspringer litt for å holde varmen, litt mosjon har en jo heller ikke vondt av.

Ute i Sevika sitter 10-12 storskarv på etpar steiner. De ser kalde ut der de sitter og tørker fjærene etter siste fisketur. Fornøyelige fugler å se på, skarvene. En ny skarv som kommer inn for landing på steinen skaper uro i flokken. De strekker og vrir de lange halsene i alle retninger som om de vil bedømme nykomlingen fra alle vinkler. Etpar løfter stjerten og sender ut en hvit stråle - hva de nå enn måtte mene med det ... Men nykomlingen tar ingen notis av mottakelsen. Heller ikke i skarveverdenen nytter det å være for fintfølede. De "etablerte" skarvene flytter seg litt for å gi plass, det er liksom bare på de faste steinene det går an å sitte.

Ellers er det ikke det helt store fuglelivet i Sevika i dag, noen kvinender, ærfugl, stokkender og etpar haveller + de sedvanlige stør og skjærpiplerker i tareborga.

Turen rundt Steinodden blir en kald fornøyelse. Vinden blåser friskt utover Lista-fjorden og jeg stopper av og til bak store steiner for å få litt ly og bruke kikkerten. En og annen alke/lomvi flyr med svirrende vingeslag sørøstover, ellers spredte måker, kvinender, ærfugl og stokkender. En mink smetter inn i en ansamling rullestein. Brunsvart og blank i pelsen. Bare synd at den gjør så mye skade på fuglelivet her ute i strandkanten.

Det er lite søppel og plast i selve sjøkanten i dag. Stormene tidligere i høst har kastet det meste langt opp på land hvor det meste forsvinner blandt steiner og gress etterhvert. Storm, vind og bølger er alt et ledd i naturens egen renselsesprosess av havet, et fint system. Det er lite oljerester å se, jeg finner en død havhest, det er det eneste oljeoffer jeg kommer over. I forhold til katastrofevinteren 1982 har de siste par vintrene vært oppmunntrende i så måte.

Ellers er det de brune og grå fargetonene i forskjellige nyanser som dominerer landskapet. Brun lyng, grågult visst gress og planterester, grå rullesteiner og her og der rødbrune flak av ilandskyllet stortare. En og annen mosefleck og grønne tuer med kreklinglyng frisker opp litt. Det hele med en bakgrunn av blygrå himmel og en tanke mørkere hvittoppede bølger som ruller og ruller i en uendelig strøm helt ut til de taper seg i horisonten.

De fleste vil vel synes det er karrig og goldt her ute på denne årstiden. Selv synes jeg det er fint og harmonisk når en bare har øynene åpne for detaljene. De vonde tankene: sultende barn ute i verden, forurensning og naturødelegging, atomopprustning, Libanon og Polen, narkotika, moralsk forfall, personlige problemer - alt skyves liksom i bakgrunnen når en vandrer slik. En føler seg i ett med naturen, en natur som i store trekk er den samme trygge, gode, uforanderlige fra år til år, men likevel med stadig varierende detaljer. Jeg har god plass i dag langs stranda. En ensom jogger i rød treningsdrakt spurter avsted, det er det eneste menneske jeg ser. Men det er kaldt, jeg må videre.

I lyngmarkene innover mot leplantefeltet oppdager jeg en rådyrbukk som står speidende - vaktson. Og plutselig viser fem lysende hvite bakender at det var en hel liten flokk med rådyr som gikk her og beitet mellom lyngtuer og flyttblokker. De setter avsted med lange elegante sprang mot skogen og forsvinner mellom trærne. Fint syn.

Her inne mellom trærne får ikke vinden tak og øreklauffene på skinnlue kan knyttes opp. Det er ganske bra med kongler, og dryssende kongleskjell som stille svirrer ned mellom greinene drar blikket opp mot et ekorn i en tretopp. Ekornet skreller behendig en kongle og snart etter fortsetter det på en ny. 40-50 grønnsisik henger i alleslags stillinger på de tette kongleklasene i to nærstående sitkagrantomper. Da jeg blir for nærgående, kaster de seg på vingene med karakteristiske lokkerop, her er nok å ta av lengre borte.

Etter som jeg tar meg stille fram i den tette skogen registrerer jeg flere fugler: grønnfink, fuglekonger, svarttrost og rødvingetrost. De fleste bestemmer jeg på lyden, trærne har vokset enormt de siste årene og står så tett at sikten er blitt svært begrenset etterhvert. En rask tikking fra bunnen av en buskfuru avslører en enslig rødstrupe idet jeg bryter gjennom skogkanten mot dyrket mark.

Over en stubbåker ved Vågsvoll bro henger en tårnfalk hann stilende mot vinden. De svirrende vingene og den bredt utslåtte halen korrigerer på en fenomenal måte avdrift og skiftende vindkast. Den mursteinsrøde ryggen lyser i skarp kontrast til den gråblå himmelen. Jeg står en stund og ser på. Tro om den vil overleve vinteren. Ganske bra med smågnagere i år. Så blir det en mild vinter har den vel en sjanse. Jeg håper det. Fire, nei fem sanglerker letter fra et jorde nær Lista fyr. Lokketonene får meg til å tenke på våren. Men den er det lenge til....

Et par er ute og går tur på fyrveien, gjennom kikkerten kjenner jeg dem igjen, de bor rett borti høggen her. De går fort, skal vel hjem til middagsgryten.

Og så kjører også jeg hjem til den lune, varme stua der noen venter på meg. Apetitten er på topp etter en frisk tur. Nok en gang har Listanaturen gitt meg en god dag med fine opplevelser.

NORSK ORNITOLOGISK FORENING

Avd. Vest-Agder

ÅRSMELDING 1984

Styret i 1984 var:

Jan Michaelsen, formann
Jan Erik Berglihn, kasserer
Peder Kristian Knutson, sekretær
Kåre Olsen, styremedlem
Atle Qvale, styremedlem
Bjørn E. Hellang, varamann
Bernt K. Knutsen, varamann

Foreningen har dette år hatt følgende prioriterte oppgaver:

1.
Fortsatt oppfølging av atlasarbeidet. Dette er nest siste sesong for disse undersøkelsene, og rutene i det indre av fylket er nå etterhvert relativt godt dekket. Økonomisk bistand fra enkelte kommuner i Vest-Agder.
2.
Tidsskriftet Piplerka. Økonomien for utgivelsene av Piplerka er stadig like anstrengt, men allikevel er fire nummer, hvorav ett dobbeltnummer, utgitt i 1984. Redaktøren og lokalforeningene berømmes for sterk innsats.
3.
Samlet Plan-prosjektet. Områder i Audnedal, Lindesnes, Lyngdal, Kvinesdal, Flekkefjord og Sirdal kommuner har blitt undersøkt ved hjelp av mannskaper fra lokalavdelingene. Økonomisk støtte fra Direktoratet.

Også dette år har de direkte inntektene vært svært lave. Vi har som før fått kr. 1.000,- som grunntilskudd til Barne- og Ungdomsarbeid fra Fylkeskommunen. Ellers er andre inntekter gått med til trykking og utgivelse av Piplerka. Regnskapet viser likevel et rimelig godt overskudd, p.g.a. at andre driftsutgifter er holdt på et minimumsnivå.

Komiteene har i 1984 hatt denne sammensetningen:

1. Tidsskriftkomiteén:

Bernt K. Knutsen (ansv. red.)
Leif E. Gabrielsen
Villen Vedeler
Atle Qvale
Geir Grimsby
Per Helge Netland

2. Kontaktmenn til

Vår Fuglefauna:

Geir Grimsby
Atle Qvale
Per Helge Netland

3. Atlaskomiteén:

Leif E. Gabrielsen (hovedkont.)
Lars Bergersen
Øyvind Fjeldsgård
Runar Jåbekk

4. LRSK:

Leif E. Gabrielsen (formann)
Nils Helge Lorentzen
Peder K. Knutson
Eldar Wrånes
Jan Michaelsen

5. Vannfugltellings-
komitéen:

Kåre Olsen (hovedkontakt)
Runar Jåbekk
Gaute Gabrielsen

6. Vinterfugltellings-
komitéen:

Kjell Grimsby (hovedkontakt)
Finn Jørgensen
Jan E. Berglihn

7. Oljekontaktutvalget:

Lars Bergersen
Finn Jørgensen
Tellef Vestøl

Vest-Agder Fylkeslag av NOF har i inneværende årsperiode hatt disse lokalforeningene:

1. Kristiansand lokallag.

Formann: Øyvind Fjeldsgård, Skutevn. , 4620 VÅGSBYGD.
Antall betalende medlemmer 46, derav 29 under 30 år.

2. Mandal lokallag.

Formann: Bernt K. Knutsen, Asalbakken 14, 4500 MANDAL.
Antall betalende medlemmer 36, hvorav 20 under 30 år.

3. Lista lokallag.

Formann: Tor Oddvar Hansen, Tjørve, 4563 BORHAUG.
Antall betalende medlemmer 87, hvorav 62 under 30 år.

ØSTFOLD-NATUR

Rapportserien ØSTFOLD-NATUR er en suksess:!

Hele 23 fyldige rapporter er hittil utgitt.

Av innholdet kan nevnes:

- * Årsrapporter fra Akerøya Orn. Stasjon 1976-83
- * 84-siders rapport om Kurefjorden naturreservat
- * Onsøys Flora - rapport fra en av de mest interessante kommunene i Østfold mht. botanikk
- * Kråkerøys Natur - flora og fauna. 104 siden
- * Naturfaglige forhold i Halden-vassdraget

Be om fullstendig oversikt over rapportene.

Skriv til Østfold-Natur, Postboks 1145,
1601 Fredrikstad.

REFERAT FRA ÅRSMØTET I NOF/AVD. V-AGDER 28. MARS 1985

Årsmøtet ble som i fjor, avholdt i Norol-bygget i Kristiansand. Det var ialt ni deltagere; fem fra Mandal lokallag og fire fra Kristiansand lokallag. Lista lokallag hadde i brev satt opp deres representanter til de ulike komitéene i fylkesavdelingen. Jan Michaelsen fungerte som møteleder, og Peder K. Knutson ble valgt til referent.

Disse sakene ble behandlet:

Sak 1: Årsmelding

Årsmeldingen fra hovedstyret ble lest opp og godkjent. I 1984 har fylkesavdelingen hatt de samme prioriterte oppgavene som i 1983: Atlas-prosjektet, prosjektet Samlet Plan og tidsskriftet Piplerka. Atlas-prosjektet har fått økonomisk støtte fra enkelte kommuner i fylket, mens Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk har ytt økonomisk bistand til Samlet Plan.

Sak 2: Regnskap

Regnskapet ble lest opp og godkjent. Det var gledelig at fylkesavdelingen i år fikk et overskudd på nesten 1900 kroner, mot et underskudd på drøyt 1700 i 1983. Årsaken til dette oppsvinget i økonomien, er at lokalforeningene selv har betalt trykksutgiftene til Piplerka.

Sak 3: Årsmeldinger fra komitéene

Tidsskriftkomitéen (Piplerka)

1984-årgangen kom ut med fire nummer. Oddvar Pedersen hadde hovedansvaret for nummer 1 og 4, som var rapporter fra Ullerøy ornitologiske stasjon (1980 og 1981). Disse stasjons-rapportene ble finansiert av Lista lokallag, mens dobbeltnummeret 2/3 ble dekket økonomisk av de tre lokallagene i fellesskap. Det kom fram av årsmeldingen at Bernt K. Knutsen ønsket avløsning som redaktør. Han var likevel villig til å påta seg utgivelsen av nummer 1 1985. Utgiftene til 1985-årgangen vil dekkes av fylkeslaget i den grad det er mulig, men lokallagene må være forberedt på å måtte yte økonomisk bistand også dette året. Det enkelte lokallag kan dekke sin del av utgiftene ved å skaffe annonser til Piplerka.

Vannfugltellingskomitéen

Tellinger er blitt utført i følgende kommuner: Flekkefjord, Kvinesdal, Farsund, Lindesnes, Mandal, Søgne, Vennesla og Kristiansand. Detaljert oversikt vil komme i Piplerka nummer 1 1985.

Det var ikke innkommet årsmeldinger fra de øvrige komitéene.

Sak 4: Valg.

Valget ga følgende sammensetning av hovedstyret og komitéene for 1985:

a. Hovedstyret

Jan Michaelson, formann
 Jan Erik Berglihn, kasserer
 Peder Kristian Knutson, sekretær
 Tor Oddvar Hansen, styremedlem (varamann: Kåre Olsen)
 Atle Helge Qvale, styremedlem (varamann: Bernt K. Knutson)

b. Tidsskriftkomitéen

Bernt K. Knutson/Finn Jørgensen (ansvarlig redaktør)
 Leif E. Gabrielsen
 Villen Vedeler
 Atle H. Qvale
 Kåre Olsen
 Tellef Vestøl

c. Kontaktmenn til Vår Fuglefauna

Kåre Olsen
 Atle H. Qvale
 Tellef Vestøl

d. Atlas-komitéen

Leif E. Gabrielsen (hovedkontakt)
 Lars Bergersen
 Øyvind Fjeldsgård
 Runar Jåbekk

e. LRSK

Leif E. Gabrielsen (formann)
 Nils H. Lorentzen
 Peder K. Knutson
 Eldar Wrånes
 Jan Michaelson

f. Vannfugltellingskomitéen

Kåre Olsen (hovedkontakt)
 Runar Jåbekk
 Gaute Gabrielsen

g. Vinterfugltellingskomitéen

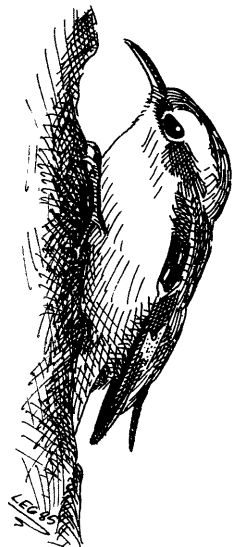
Kjell Grimsby (hovedkontakt)
 Finn Jørgensen
 Jan E. Berglihn

h. Oljekontaktutvalget

Lars Bergersen
 Finn Jørgensen
 Tellef Vestøl

i. Kontaktmann til Vår Fuglefauna for sjeldenheter

Nils H. Lorentzen

Sak 5: Lovforslag

På årsmøtet i 1984 ble det reist et forslag om en lov vedrørende hovedstyrets lokallags-tilhørighet. Forslaget ble tatt opp til avstemning på dette årsmøtet under følgende formulering:

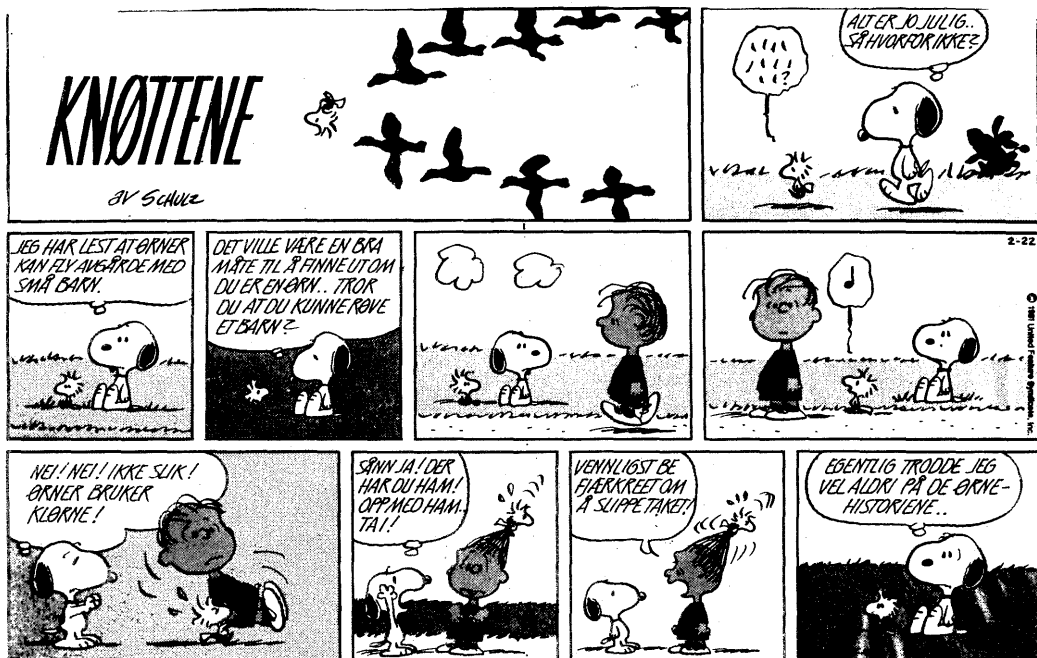
Ny setning nummer 3 i § 4: "Styrets tre øverste representanter skal sirkulere mellom lokallagene".

Forslaget ble vedtatt mot to stemmer.

Årsmøtet mente videre at det bør komme tydelig fram i årsmøteinnkallelsen hvilke verv som er på valg.

Etter årsmøtet ble det avholdt en artskunnskaps-konkurranse; bestemmelse av fuglearter utfra slides-bilder. Jan Michaelsen kunne by på et meget variert utvalg av Europas fuglearter; fra for oss kjente arter som hagesanger og vendehals, til "drømme-arter" slik som svart-hvit isfugl, bronseibis og fjellkalanderlerke.

Peder Kristian Knutson
sekretær

REFERAT FRA ÅRSMØTE I N O F/KRISTIANSAND LOKALLAG

Kristiansand lokallag av Norsk Ornitologisk Forening holdt sitt årsmøte i gamle Katedralskolen den 5. desember 1984.

Styret for 1985 ser etter dette slik ut:

Formann:	Øyvind Fjeldsgård (gj.v.)
Sekretær:	Tellef Vestøl (gj.v.)
Kassører:	Jan Erik Berglihn (gj.v.)
Styremedl:	Gaute Gabrielsen (gj.v.)
	Arild Johnsen (ny)
	Peder Kristian Knutson (ny)
Varamenn:	Harde Johannessen (ny)

Som revisor ble Bjørn Vidar Olsson gjenvalgt.

Inntektene fra kontingenten sviktet noe i 1984, men regnskapet viste likevel et overskudd. Det skyldes bl.a. at bare ett nr. av "Piplerka" er sendt ut. Det ble videre bemerket at NOF/KL skal dekke en tredjedel av trykkeutgiftene til dette nr. Regningen var ennå ikke mottatt. Videre var kontingenten til Museets Venner ikke betalt. Regnskapet ble så godkjent.

Til årsberetninga (se annet sted i bladet) ble det bemerket at koordineringen med Kr.sandsavdelingen av NZF sviktet i vår, slik at flere av møtene falt på samme dag. Det ble uttrykt ønske om et mer utstrkt samarbeid med andre natur- og friluftssorienterte foreninger i Kristiansand, først og fremst gjennom fellesmøter med mer generelle temaer. På spørsmål om hvorfor foreninga ikke lenger søker offentlig støtte, ble det svart at reglene for tilskudd er endret slik at vi ikke er berettiget lenger. Årsberetninga ble godkjent.

Kontingenten for 1985 ble vedtatt uendret (kr.30,-).

Årsmøtet diskuterte deretter et forslag fra NOF avd. Telemark om nye regler for navnsetting av fylkes- og lokallag av NOF. Vårt lag ville da hete Vest-Agder Ornitologiske Forening, Kristiansand lokallag. Det sentrale hovedstyret foreslår at fylkeslagene kan velge mellom eksisterende navn og NOF/Telemarks forslag, og at lokallagene kan velge navn helt fritt, dog godkjent av fylkeslaget. Det ble bemerket at ordet "ornitologisk" kan virke fremmed for mange. Imidlertid er det en fordel at navnet forteller både hvilken organisasjon foreninga tilhører, og hvor i landet den hører hjemme. Årsmøtet var ikke stemt for noen endring av navnereglene.

N O F avd. Telemark oppfordret også til salg av merker/nåler etc med foreningas emblem. NOF/KL har ikke noe emblem, men på et tidligere årsmøte er kattugle valgt som emblemart. Foreninga har for tiden ikke økonomi til å kjøpe inn materiell, men arbeidet med å utforme emblem bør tas opp igjen.

Årsmøtet ble avsluttet med to filmer. Først om fugletrekket og dets utforskning, og deretter om rovfugler og ugler i Dovretraktene.

sekr/tv

PROSJEKT HUBRO

World Wildlife Fund i Norge

NOF/KL har i 1984 hatt følgende styre: Øyvind Fjeldsgård (form.), Tellef Vestøl (sekr.), Jan Erik Berglihn (kass.), Gaute Gabrielsen, Svein Grundetjern og Per Helge Netland (styremedl.). Arild Johnsen har vært varamann og Bjørn V. Olsson revisor.

Foreninga har pr 1.12.84 52 medlemmer, men mange har ennå ikke betalt kontingenten for 1984. Dette sliter på økonomien, og vi må prøve å rette på forholdet.

NOF/KL har siste år avholdt 2 styremøter og 5 medlemsmøter med følgende temaer: Gotland, Tyrkia, USA, Fugletrekk og Hardangervidda. Frammøtet har vært varierende, og vi savner særlig våre eldre medlemmer.

5 ekskursjoner har stått på programmet, også disse med varierende oppslutning. 6.05. reiste vi til Lista der vi bl a så islom og jordugle, og ei flott fiskeørn ved Valand (8 deltakere). Listaturen 2-3.06. ble avlyst pga manglende interesse. 16.09. var 13 medlemmer til Lista igjen der bl.a. vintererle ble sett. Nytt reisemål var Mølen 30.09. (12 deltakere). Det mest interessante var ringgås, vandrefalk, svarthalespove, vintererler og stillitser i et bedrøvelig regnvær. Været får også ta skylda for at bare 1 -en- mann stilte opp i Buane 20.10. Det var da også minimalt å se der ute.

Gjennom foreninga "Museets Venner" sto NOF/KL som medarrangør av utstillinga "Til naturen gjennom Museet" på Festninga i vår. Mange tusen besøkende og flere oppslag i pressen viser stor interesse og gir håp om fortgang i arbeidet for en permanent utstilling.

Som vanlig har foreninga utført vannfugltellinger i kystområdene fra Randesund til Søgne samt i enkelte ferskvannslokaliteter. Tellingene ble utført i to perioder i januar og mars. Kun et medlem deltok i vinterfugltellinga, og da bare i midtperioden.

ATLAS-prosjektet er preget av at områdene i nærheten av Kristiansand begynner å bli godt dekket. Det er imidlertid gjort diverse supplerende registreringer. 1985 er siste ATLAS-sesong, så det gjelder nå å konsentrere arbeidet om de rutene som fortsatt er mangelfullt undersøkt.

Foreninga har også i år vært selvfinansierende, idet vi ikke har mottatt noen form for støtte. Vi har klart å spare inn endel portoutgifter ved selv å sørge for ombringelsen av program og "PIPLERKA". Som nevnt har innbetaling av kontingent vært mangelfull, vi "mangler" pr 1.12. ca 600 kr av 1984-kontingenten, og det merkes. Samtidig sliter Fylkesavdelinga med en elendig økonomi, og utviklinga går i retning av at mer og mer av utgiftene til "PIPLERKA" må dekkes av lokal-lagene. En må derfor regne med at det vil stilles enda større krav til NOF/KL's økonomi de neste årene. Vi er nødt til å ta dette som en utfordring, og styret håper at medlemmene vil la seg engasjere for å klare oppgaven. Innbetaling av kontingenten er en meget god begynnelse !

Kristiansand 4.12.84

sekr/tv

A black and white line drawing of a crow perched on a rock in a forest. The crow is facing right, with its wings slightly spread. The background features a steep, rocky hillside with sparse vegetation and a line of evergreen trees. The drawing is signed 'LEA-85' in the bottom right corner.

INNHold:	Side:
Berglihn, Jan E., Olsen, Trygve G., Knuts on, Peder Kr.,	
Vestøl, Tellef: Rapport fra "Kvåsen" 1984.....	4
Vestøl, Tellef: Som man roper mot skogen, får man svar.....	31
Qvale, Atle H.; Forekomsten av lappfiskand i Mandalsområdet	
vinteren 1985.....	32
Jørgensen, Finn, Jåbekk, Runar: Plukk fra Mandals fuglefauna II...	36
Olsen, Kåre: Vannfuglitellingene i Vest-Agder vinteren -84.....	44
Andreassen, Jostein: Hvorfor heter havsula Jan van Gent.....	49
Olsen, Kåre: En førjulstur rundt Steinodden.....	54
Knutson, Peder Kr.: Årsmelding 1984 og referat fra årsmøtet	
i N O F, Vest-Agder.....	57
Vestøl, Tellef: Årsberetning 1984 og referat fra årsmøtet i	
Kristiansand lokallag.....	62

A decorative horizontal separator consisting of a series of repeating stylized floral or scroll motifs.